

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Media-alan koulutus

Anni Mikkonen

PULLAA JA KAHVIA: LYHYTELOKUVAN KÄSIKIRJOITUKSEN
KIRJOITUSPROSESSI

Opinnäytetyö
Toukokuu 2020

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2020
Media-alan koulutus

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijä
Anni Mikkonen

Nimeke
Pullaa ja kahvia: Lyhytelokuvan käsikirjoituksen kirjoitusprosessi

Tiivistelmä

Tässä opinnäytetyössä käsitellään lyhytelokuvan käsikirjoittamista ja hahmonluonnin prosessia. Työn toiminnallisena osana on Pullaa ja kahvia -lyhytelokuvakäsikirjoitus. Työn tavoitteena oli kirjoittaa lyhyt ja viihdyttävä lyhytelokuvakäsikirjoitus, jonka teemana on yksinäisyys. Käsikirjoituksen lähtöideana toimi koko maailmaa koskettava koronaviruskriisi, jota tarkastellaan kotiinsa karanteeniin joutuneen yksinäisen vanhuksen näkökulmasta.

Opinnäytetyössä paneudutaan lyhytelokuvaan ja lyhytelokuvan käsikirjoituksen työstämiseen ideasta valmiiksi lopputulokseksi. Työssä käsitellään myös koronaviruskriisin aiheuttamia sosiologisia vaikutuksia, joita hyödynnetään käsikirjoituksen lähtökohtana. Tehtävänä oli rakentaa käsikirjoitukselle uskottava ja sympaattinen päähenkilö ja pohtia samalla, mistä aineksista hyvä päähenkilö rakentuu. Työssä käydään läpi Pullaa ja kahvia -käsikirjoituksen vaiheet ideasta valmiiksi käsikirjoitukseksi: kirjoitusprosessi ja ongelmatkohdat. Lopuksi pohditaan käsikirjoituksen tulevaisuutta.

Kieli
suomi

Sivuja 43
Liitteet 2
Liitesivumäärä 18

Asiasanat
käsikirjoittaminen, hahmonluonti, lyhytelokuva

THESIS
May 2020
Degree Programme in Media

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600 (switchboard)

Author
Anni Mikkonen

Title
The Screenwriting Process for the Short Film Pullaa ja kahvia

Abstract

The purpose of this thesis was to study the basic principles of writing a screenplay for a short film and creating characters as a part of the screenwriting process. The practical product of the thesis was the writing process of a screenplay called Pullaa ja kahvia (Buns & Coffee). The main goal of this thesis was to write a short and entertaining screenplay. It was inspired by the current Coronavirus pandemic situation, which is told through the eyes of a lonely elderly woman who must face mandatory isolation.

The theoretical part of this thesis focuses on short film and the process of taking the short film screenplay from an idea to the finished product. The thesis also examines the sociological impacts of coronavirus and discusses how to utilise them as the basis of the screenplay, as well as to build a believable and sympathetic main character while reflecting on what makes a good character.

Lastly, the functional part focuses on covering the phases of the writing process, from the idea to the finished screenplay. The final part focuses on the writing process of the screenplay of Pullaa ja kahvia, the problems faced during the process, and the future of the screenplay.

Language

Finnish

Pages 43

Appendices 2

Pages of Appendices 18

Keywords

screenplay, character creation, short film, scriptwriting

Sisältö

1	Johdanto.....	5
2	Opinnäytetyön lähtökohdat	6
2.1	Tutkimuskysymys ja tavoitteet	6
2.2	Tietoperusta.....	6
3	Lyhytelokuvasta	8
4	Fiktiivisen lyhytelokuvan käsikirjoittaminen	11
4.1	Aluksi.....	11
4.2	Rakenne	14
4.3	Alku ratkaisee	17
4.4	Konflikti	18
4.5	Kliimaksista loppuratkaisuun.....	19
4.6	Dialogi	21
4.7	Subteksti.....	22
5	Koronaviruskriisi käsikirjoituksen lähtökohtana	25
5.1	Koronaviruskriisi keväällä 2020.....	25
5.2	Sosiaalisen eristyksen vaikutukset ikäihmiseen	25
5.1	Koronaviruskriisin käsittely käsikirjoituksessa	27
6	Päähenkilö.....	29
6.1	Lyhytelokuvan päähenkilön rakentaminen	29
6.2	Päähenkilö Hilman muovautuminen.....	31
6.3	Päähenkilön ongelmat ja viat	32
6.3	Sivuhenkilöt päähenkilön tukena.....	34
7	Työprosessi	36
7.1	Käsikirjoituksen aihe ja lähtökohdat	36
7.2	Kirjoitusprosessi	37
7.3	Lopputulokset	39
8	Pohdinta	40
	Lähteet	42

Liitteet

Liite 1 Pullaa ja kahvia -käsikirjoitus

Liite 2 Pullaa ja kahvia -käsikirjoituksen ensimmäinen versio

1 Johdanto

Opinnäytetyössäni tutustun lyhytelokuvaan ja sen käsikirjoittamiseen. Tämän jälkeen hyödynnän oppimaani tietoa lyhytelokuvakäsikirjoituksen kirjoittamisessa. Käsikirjoittaminen on koko elokuvanteon prosessin kivijalka ja ilman hyvää käsikirjoitusta on lähes mahdotonta tehdä hyvää elokuvaa. Lähtiessäni tekemään tätä opinnäytetyöprosessia, olin kiinnostunut käsikirjoittamisesta, mutta en vielä kovin kokenut käsikirjoittajana. Opinnäytetyöni keskiössä on Pullaa ja kahvia -niminen lyhytelokuvakäsikirjoitus (liite 1).

Pullaa ja kahvia -käsikirjoitus on inspiroitunut kirjoittamishetkellä keväällä 2020 valloillaan olevasta maailmanlaajuisesta koronaviruspandemiasta. Pandemian seurauksena ihmiset ovat joutuneet eristäytymään koteihinsa ja ovat estyneet elämästä normaalia elämäänsä, tapaamasta läheisiään tai menemästä töihin. Eniten karanteenissa eläminen ahdistaa niitä, joita yksinäisyys on jo aikaisemmin koetellut. Tällainen on myös käsikirjoitukseni päähenkilö. Yksinäinen 75-vuotias Hilma haluaisi nähdä perheensä rajoituksista huolimatta, mutta perhe pelkää hänen henkensä puolesta, eikä suostu tulemaan kylään.

Opinnäytetyössäni käsittelen lyhytelokuvaa ja sen käsikirjoittamista sekä mitä mahdollisuuksia ja rajoituksia lyhytelokuvan käsikirjoittamiseen liittyy. Tutustun käsikirjoituksen tietopohjan luomiseksi tutkimustietoon koronaviruskriisin aiheuttamista sosiologisista vaikutuksista. Käsikirjoittajana pohdin, mitä eristäytyminen aiheuttaa päähenkilön mielelle ja miten se saa hänet toimimaan juuri niin kuin hän toimii. Pohdin, kuinka luodaan hyvä päähenkilö ja mistä aineksista hänet rakennetaan. Opinnäytetyössäni käsittelen, miten olen päätenyt tekemään ne ratkaisut, jotka ovat vieneet käsikirjoituksen lopputulokseensa.

Tärkeimpänä tavoitteenani opinnäytetyöprosessissa oli, että oppisin itse paremmaksi käsikirjoittajaksi. Käyn läpi oman käsikirjoittamisprosessini työvaiheet, ilmentyneet ongelmakohdat ja kuinka pääsin niiden yli. Lopuksi pohdin käsikirjoituksen lopputulosta, tulevaisuutta ja konkreettisia toteuttamismahdollisuuksia elokuvaksi.

2 Opinnäytetyön lähtökohdat

2.1 Tutkimuskysymys ja tavoitteet

Opinnäytetyössäni tarkastelen lyhytelokuvan käsikirjoitusprosessia ja päähenkilön hahmonluontia oman lyhytelokuvakäsikirjoitukseni kirjoittamisen avulla. Tutustun elokuva-alan ammattilaisten luomaan tietoon ja käytän apunani myös ammattilaiskäsikirjoittajien luomia käsikirjoitusoppaita. Selvitän, mitkä ovat onnistuneen käsikirjoituksen tärkeimpiä rakennuspalikoita ja sovellan oppimaani omaan käsikirjoitusprosessiini. Tärkein tavoitteeni tässä prosessissa on kasvat-
taa omaa osaamistani ja kehittyä käsikirjoittajana.

Käsikirjoituksen tarina on hahmovetoinen ja nojaa paljon luotuun päähenkilöön Hilmaan. Tämän vuoksi haluan luoda päähenkilöstä hyvän, uskottavan ja sympaattisen hahmon ja perehdyin opinnäytetyössäni myös hahmonluonnin perusteisiin. Käsikirjoittajan on tunnettava henkilöt, joista kirjoittaa. Hänen on pystyttävä pääsemään heidän pänsä sisään, jotta pystyy herättämään heidät eloon tekstissä. Käsikirjoitus sijoittuu koronaviruksen aiheuttamaan poikkeustilanteeseen ja tämä on tärkein lähtökohta päähenkilön mielenmaiseman luonnissa. Pohdin, kuinka poikkeustilanne eli koronavirus vaikuttaa päähenkilön mieleen, hänen ja hänen perheensä käyttäytymiseen ja kuinka hyödynnän aihetta käsikirjoituksen juonelle edullisella tavalla.

2.2 Tietoperusta ja analyysi

Opinnäytetyössäni käytän käsikirjoitusprosessin pohjana elokuva-alan ammattilaisten luomaa tietopohjaa. Elokuvakäsikirjoittamisesta on luotu paljon oppaita, jotka pyrkivät esittelemään vaihe vaiheelta onnistuneen ja menestyksekkään käsikirjoituksen luomisprosessin ideoinnista valmiin käsikirjoituksen myyntiin. Tätä opinnäytetyötä varten hyödynsin yleisesti käsikirjoittamista käsitteleviä teoksia: Christina Kallaksen Creative Screenwriting: Understanding Emotional Structure

(2010) sekä Robert McKeen *Story: Style, Structure, Substance, and the Principles of Screenwriting* (1997). Erityisesti hahmonluonnissa apunani oli Linda Segerin *Creating Unforgettable Characters* -hahmonluontiopas (1990).

Näitä oppaita vertaillessani huomasin, että niiden kaikkien käsitys elokuvan käsikirjoituksen rakenteesta ja rakennusprosessista on hyvin samanlainen. Huomasin myös, että lähes kaikissa suomalaisissa teoksissa, jotka luin tätä opinnäyteytötä varten, kehoitettiin suhtautumaan kriittisesti näihin yhdysvaltalaisiin käsikirjoitusoppaisiin juuri niiden yksioikoisuuden takia. Perinteiset käsikirjoitusoppaat, joissa keskitytään pitkän elokuvan kirjoittamiseen, eivät myöskään toimi välttämättä lyhytelokuvan käsikirjoittamisessa. Saara Cantellin mukaan pitkän, perinteisen draamaelokuvan mallia ei kannattaisi sellaisenaan käyttää lyhytelokuvaan, koska lyhytelokuva on oma taiteenlajinsa (Cantell 2012, 27). Jouko Aaltonen taas suhtautuu kriittisesti nimekkäisiin yhdysvaltalaisiin käsikirjoitusoppaisiin, koska ne lupaavat usein aukaista menestyselokuvan kaavan tai salaisuuden, jota ei Aaltonen mukaan ole olemassakaan. Hyvä käsikirjoitus on hyvä pohja, mutta se vaatii myös taitavat elokuvantekijät, jotka muuttavat käsikirjoituksen menestyksekkäästi valkokankaalle. (Aaltonen 2018, 10.)

Suomeksi julkaistusta aineistosta hyödynsin Jouko Aaltonen *Käsikirjoittajan työkalut: Audiovisuaalisen käsikirjoituksen tekijän opasta* (2012), Anders Vacklinin ja Janne Rosenvallin teosta *Käsikirjoittamisen taito* (2015), sekä Erkki Kiven ja Kari Pirilän *Elävä kuva – elävä ääni* -kirjasarjan kolmatta osaa *Teos* (2010). Nämä teokset käsittelevät käsikirjoittamista, sen muotoja, vaiheita ja osa-alueita yleisluontoisesti, eivätkä keskity nimenomaan lyhytelokuvaan.

Erityisesti lyhytelokuvaan keskittyneestä kirjallisuudessa paneuduin suomalaisen elokuvaohjaaja Saara Cantellin tohtorin väitöskirjaan *Cinematic Diamonds: Narrative Storytelling in Short Fiction Film* (2011), Linda Cowgillin teokseen *Writing Short Films: Structure and Content for Screenwriters* (2010), Pat Cooperin ja Ken Dancygerin *Writing the Short Film* (2012) sekä Roberta Marie Munroen hieman humoristisesti kirjoitettuun oppaaseen *How Not to Make a Short Film* (2009). Näiden lisäksi paneuduin elokuva-alan lehdissä ilmestyneisiin artikkeleihin sekä kä-

sikirjoittamiseen erikoistuneisiin nettisivuihin. Draamaa käsittelen Timo Heino-
sen, Arto Kivimäen, Kalle Korhosen, Tiia Korhosen ja Heta Reitalan kirjoittaman
Aristoteleen Runousoppi: Opas aloittelijoille ja edistyneille -teoksen (2012) avulla
sekä Paavo Hohtin suomentaman Aristoteleen Runousopin (1997) avulla.

Monipuolinen erilaisten kirjoistustekniikoiden kokeilu lisää luovuutta ja auttaa kir-
joittamisen prosessin eri osien hallinnassa (Kallas 2010, 7). Käytän näistä kai-
kista teoksista ja oppaista saamiani työkaluja, mutta en seuraa niiden ohjeita or-
jallisesti. Käsikirjoittamiseen ja hahmon luontiin ei ole vain yhtä oikeaa tapaa.
Uskon, että jokaisen käsikirjoittajan on löydettävä omanlaisensa kirjoittamistapa
kokeilemalla, mikä hänelle ja tekeillä olevalle tarinalle sopii. Käsikirjoittaminen on
luova prosessi, jota ei voi oppia kirjoista lukemalla, vaan ainoastaan kirjoittamalla.

Koronaviruspandemian sosiologisista vaikutuksista tutkimustietoa on vielä raja-
tusti, koska aihe on uusi, mutta paneudun aiheen käsittelyssä tutkimustulosten
lisäksi omaa sekä läheisteni kokemusta aiheesta. Tietopohja nojaa kansainvälis-
ten terveyden ja hyvinvoinnin ammattilaisten tekemien tutkimusten, Sosiaali- ja
terveysministeriön, Valtioneuvoston sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen an-
tamaan tietoon.

3 Lyhytelokuvasta

Lyhytelokuva on nimensä mukaisesti kestoltaan lyhyt elokuva, jonka sisältöä ei
ole rajattu, vaan määritelmänä toimii elokuvan pituus (Cooper & Dancyger 2012,
1). Elokuvan historia alkaa lyhytelokuvasta ja maailman ensimmäiset elokuvat
ovat nykystandardeilla lyhytelokuvia. Esimerkiksi Lumièren veljesten elokuvat
vuodelta 1895 olivat vain 45 sekunnin mittaisia yhden kohtauksen dokumentaa-
risia filmejä. Kuitenkin elokuvan sisällöt ja kerronnan tavat monipuolistuivat no-
peasti ja kehityksen seurauksena syntyi myös elokuvan pitkä muoto. (Kansallinen
audiovisuaalinen instituutti 2020a.) Suomessa ensimmäiset dokumentaariset
kaupunkikuvaukset nähtiin elokuvateatterissa vuonna 1904. Ensimmäinen suo-

malainen näytelmäelokuva *Salaviinanpolttajat* sai ensi-iltansa vuonna 1907. Elo-kuvasta ei ole olemassa enää kopioita, mutta se on ollut pituudeltaan lyhyteloku-
van mittainen eli noin 10-25 minuuttia pitkä. Suomessa lyhytelokuvalla on vankka
asema omana taiteenmuotonaan. Yksi suomalaisen lyhytelokuvan huippuhetki
koettiin vuonna 2014, kun Selma Vilhusen *Pitääkö mun kaikki hoitaa* oli Oscar-
ehdokkaana. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2020b.)

Lyhytelokuvan määritelmä on monitulkintainen. Kontekstista riippuen lyhytelo-
kuva saattaa tarkoittaa mitä vain muutaman sekunnin kuvien välähdyksestä tun-
nin mittaiseen draamaan. (Cantell 2012, 25.) Myös useat mainokset, musiikkivi-
deot ja tietoisut ovat lyhytelokuvan kaltaisia (Vacklin & Rosenvall 2015, 186).
Lyhytelokuvan maksimipituudesta ei ole kansainvälistä yhtenäistä standardia,
vaan eri yhteyksissä sen mitta ja muoto määritellään eri tavoin (Cooper & Dan-
cyger 2012, 1). Saara Cantell määrittelee 15 minuutin rajan elokuvassa vedenja-
kajaksi: yli 15 minuutin mittaiset elokuvat omaksuvat kokoillan elokuvan draamal-
lisen narratiivin ja muodon, sitä lyhyemmän elokuvan on mahdollista rikkoa
muotoa (Cantell 2012, 27). Pat Cooper ja Ken Dancyger määrittelevät lyhytelo-
kuvan maksimitaksi on 30 minuuttia, koska heidän mukaansa lyhytelokuva voi
sisältää vain yhden juonenkaaren. Yli 30 minuutin mittainen elokuva vaatisi vä-
hintään yhden sivujuonen, jotta se säilyttäisi yleisön mielenkiinnon. Myös useim-
mat lyhytelokuvafestivaalit määrittelevät 30 minuuttia osallistuvien lyhytelokuvien
enimmäismitaksi, joten jos elokuvalla haluaa tavoitella kilpailupalkintoja, on se
otettava mitassa huomioon. (Cooper & Dancyger 2012, 1.) Kuitenkaan kaikilla
lyhytelokuvakilpailuilla ei ole yhtenäistä linjaa: Oscar-palkinnot jakava Academy
Awards laskee lyhytelokuvan mitaksi 40 minuuttia, sitä pidemmät elokuvat laske-
taan pitkiksi elokuviksi. Sundancen elokuvajuhlat hyväksyvät lyhytelokuviksi jopa
50 minuuttisen elokuvan. (Film Shortage 2020.) Toisissa yhteyksissä elokuvat
saatetaan jakaa kolmeen kategoriaan: kokoillanelokuviin, novellielokuviin ja ly-
hytelokuviin. Novellielokuvalla tarkoitetaan tällöin noin tunnin mittaista elokuvaa.
Kun elokuvat jaetaan näihin kolmeen kategoriaan, lyhytelokuvalla tarkoitetaan
alle 28-minuuttista elokuvaa. (Cantell 2012, 26.) Jos lasketaan, että yksi sivu kä-
sikirjoitusta vastaa yhtä minuuttia valmista elokuvaa, Pullaa ja kahvia olisi eloku-
vana noin yhdeksän minuutin mittainen ja se sisältää vain yhden juonenkaareen.
Tällöin se sopisi lyhytelokuvan kategoriaan pituutensa ja rakenteensa puolesta.

Cantellin mukaan (2012) lyhytelokuva ei noudata samoja genererajoja kuin pitkä elokuva. Pitkä elokuva jaetaan tyyllilajin mukaan esimerkiksi komedioiksi, draamoiksi tai kauhuelokuviksi. Lyhytelokuvat saattavat sisältää samanlaisia kerronnan tapoja, mutta useammin ne eivät sovi suoraan minkään lajityypin alle. Lyhytelokuva itsessään on elokuvan lajityyppi, jolla lyhytelokuvia määritellään suhteessa muihin elokuvan tyyllilajeihin. Cantell jakaa lyhytelokuvat kolmeen alalajiin, jotka ovat vitsirakenteinen elokuva, runo sekä metafora. Vitsirakenteinen elokuva ei nimestään huolimatta ole välttämättä hauska, vaan perustuu yllättävään loppukäänteeseen, ”twistiin”. Sen rakenne muodostuu virityksestä, kehittelystä ja lunastuksesta. Runomuotoinen elokuva soljuu eteenpäin kuin runo ja saattaa sisältää pelkkää mielenvirtaa, joka jättää paljon tulkittavaa. Runomuotoinen elokuva saattaa myös perustua runoon. Metaforaelokuva on nimensä mukaisesti metafora jostakin muusta, kuin mitä se näyttää. (Cantell 2012, 61-90.) Pulaa ja kahvia -käsikirjoitus istuu näistä lyhytelokuvan kategorioista parhaiten vitsirakenteisen elokuvan kehyksen alle, koska se sisältää virityksen, kehittelyn sekä humoristisen, yllättävän loppukäänteen, kun Hilma tapaa naapurinsa.

Lyhytelokuvaan muotona voi nähdä useita lähestymistapoja. Toisen ajattelutavan mukaan lyhytelokuvaa katsotaan elokuvan ”määreillä”, samoilla kuin pitkää elokuvaa ja se ei voi olla vain kasa kuvia peräkkäin, vaan sillä täytyy olla elokuvallinen tarkoitus ja muoto ollakseen elokuva. (Cooper & Dancyger 2012, 1.) Cantell näkee asian hieman toisin: hänen mukaansa lyhytelokuvaa ei pidä ajatella vain realismin jatkeena ja todellisuuden peilikuvana, vaan lyhytelokuva on taiteenmuoto, jolla on oma, realismin ja pitkän elokuvan kielestä vapaa ilmaisutapansa. Lyhytelokuva voi olla kokeellinen, mutta se on eri asia kuin kokeelliset taiteelliset audiovisuaaliset kuvateokset, jotka eivät ole lyhytelokuvia vaan ”kuvateoksia”. (Cantell 2012, 29.)

Saara Cantellin mukaan ”mitä lyhyempi elokuva, sitä täydellisemmin jokaisen osatekijän on toimittava, jotta kokonaisuus nousisi siivilleen. Yhdentekeviin kuviin tai löysään äänimaailmaan ei ole varaa ruudunkaan vertaa.” (Cantell 2004, 10.) Lyhyt fiktioelokuva on elokuvantekijän kuninkuuslaji, vaikka yleisesti ottaen sitä pidetään aliarvostettuna suhteessa pitkään elokuvaan. Usein lyhytelokuva nähdään vain harjoitteluvälineenä ”oikeaa”, pitkää elokuvaa varten. Lyhytelokuvaa on katsottava omana itsenäisenä taidemuotonaan, aivan kuin runoja ei voi lukea

romaaneina tai maalauksia katsoa veistoksina. Lyhytelokuva rajoittaa kertomiseen varattua aikaa, mutta saattaa antaa paljon enemmän tilaa ha mahdollisuuksia kokeellisuudelle ja perinteisen kaavan rikkomiselle kuin pitkä elokuva. (Cantell 2004, 10.)

Aloitteleville elokuvantekijöille ja opiskelijoille lyhytelokuvan tekeminen voi tarjota loistavan tavan päästä kokeilemaan ja harjoittelemaan elokuvantekoa, koska lyhytelokuvia on mahdollista tehdä pienellä budjetilla pienistä, arkisista aiheista. Lyhytelokuva voi toimia elokuvantekijälle myös käyntikorttina tai tapana päästä esittelemään taitojaan työnäytteen muodossa. Myös useat pitkien elokuvien ohjaajat ovat aloittaneet lyhytelokuvista. (Munroe 2009, 15.) Oivaltavat, ajankohtaiset ja hauskat lyhytelokuvat saattavat helposti päätyä leviämään internetissä niin sanottuina viraalihilteinä ja saada miljoonia katselukertoja. Jos lyhytelokuva on tarkoitus julkaista jaettavana internetissä, sen maksimimitta on 8-12 minuuttia, koska yleisö internetissä on kärsimättömämpää kuin elokuvateatterien yleisö ja jättää helposti kesken sisällöt, jotka ovat liian pitkiä, eivätkä herätä mielenkiintoa tarpeeksi nopeasti. Mitä lyhyempi internetissä julkaistu elokuva on, sen suuremmat mahdollisuudet sillä on tulla katselluksi ja nousta jaetuksi viraalihilteiksi. (Film Shotage 2020.)

4 Fiktiivisen lyhytelokuvan käsikirjoittaminen

4.1 Aluksi

Käsikirjoitus on elokuvan tekemisen aloittava voima ja koko tuotannon kivijalka. Jos käsikirjoitus ei ole hyvä, tuskin on siitä syntyvä elokuvakaan. Käsikirjoitus on samaan aikaan sekä taiteellinen tarinnankerronnan muoto sekä tekninen ohjeistus elokuvantekijöillä siitä, mitä kuvataan. (Aaltonen 2018, 9.)

Käsikirjoituksen taustalla on aina tarina. Tarina kertoo sen, mistä on kysymys. Tarina on eri asia kuin juoni, jolla tarkoitetaan tapaa, jolla tarina kerrotaan. Samasta tarinasta voidaan tehdä monia eri juonia, joissa tarina kerrotaan erilaisilla

tavoilla. (Aaltonen 2018, 66-67.) Lyhytelokuvan on tehokkainta käsitellä vain yhtä tarinaa, johon sillä on tuore näkökanta jollaista ei vielä ennen ole nähty. Yksinkertaisuus on hyve, eikä aiheen tarvitse olla monimutkainen tai ”elämää suurempi”. (Cowgill 2010, 29-30.) Usein arkisista ja inhimillisistä hetkistä kertovat lyhytelokuvat ovat kaikista oivaltavimpia. Niin kuin aiemmin mainitsin, lyhytelokuvaa määrittelee mitta ja se pitää ottaa huomioon koko käsikirjoitusprosessin ajan. Yleisesti lasketaan, että yksi sivu käsikirjoitusta vastaa noin yhtä minuuttia valmista elokuvaa ja lyhytelokuvan teossa jokainen sekunti on käytettävä hyödyksi.

Lyhytelokuvan tarinankerronnassa täytyy olla taloudellinen: mitä vähemmän, mitä tiiviimmin, sen parempi. On tärkeää, että lyhytelokuvassa tapahtuva tarina on itsenäinen, eikä vain yksittäinen kohta pidempää elokuvaa. Juoni saattaa alkaa helposti paisua liian suureksi ja monimutkaiseksi. Käsikirjoittajan on pysyttävän tarkkana, ettei juoni ala haarautumaan turhiksi sivujuoniksi, eikä sivuhenkilöiden määrä kasva liian suureksi. Jos juoni uhkaa paisua, se kannattaa yrittää hajottaa osiksi listauksena ja miettiä mikä on tarinan pääkaari ja karsia kaikki muu turhana. (Munroe 2009, 49-58.) Käsikirjoittajan on osattava koostaa tarina vain niistä kuvista ja hetkistä, joita tarvitaan halutun tarinan kertomiseen (McKee 1997, 33).

Syvyyden elokuvaan luo teema. Teema on se, mitä elokuvantekijä loppukädessä haluaa elokuvallaan sanoa. Teema ei välttämättä ole näkyvissä vielä kirjoitustyötä aloittaessa, mutta yleensä se kirkastuu matkan varrella ja nousee kirjoituksen kantavaksi voimaksi. (Aaltonen 2018, 43-44.) Perinteisiä teemoja ovat universaalit konseptit, kuten rakkaus, kunnia, identiteetti, kompromissi, vastuu, intohimo, ahneus ja syyllisyys. Näitä teemoja käsittelemällä katsojat voivat samastua tarinaan syvemmin kuin vain juonen tasolla. (Cowgill 2010, 37-38.) Samoja aiheita voidaan elokuvissa käsitellä uudelleen ja uudelleen, kunhan teemaa käsitellään eri tavalla (Aaltonen 2018, 44). Lyhytelokuvassa on mahdollista puurtua vahvoihin tai erilaisiin teemoihin, jotka pitkässä elokuvassa saattaisivat tylsistyttää tai karkottaa katsojia. Tätä mahdollisuutta hyödyntämällä saattaa elokuvantekijälle aueta tilaisuus saada nimensä esille käsittelemällä rohkeita aiheita. (Cowgill 2010, 26.)

Rakkaudesta on tehty tuhansia ja tuhansia elokuvia, mutta aihe ei kulu loppuun, jos rakkauden teemaan käsittelyyn löydetään uusia näkökulmia. Pullaa ja kahvia -käsikirjoituksen suuri teema on yksinäisyys. Se oli minulle selvillä jo kirjoitusprosessia aloittaessani, mutta näkökulma siihen rakentui vasta kirjoitusprosessin myötä. Käsikirjoituksen näkökulma teemaan on, että ihminen tarvitsee ympärilleen muita ihmisiä, ilman heitä hänellä ei ole mitään. Halusin käsitellä teemaa lohdullisesti ja saada ehdottomasti lopusta sellaisen, ettei päähenkilö Hilma jäisi yksin. Lopussa hän löytää naapurin, joka on myös yksinäinen. Hilma on varastanut naapurilta hänen pullapitkonsa ja naapuri taas Hilmalta hänen päivittäisen sanomalehtensä. Lopussa he kokevat hetken, jolloin he tajuaavat, että ovat hyvin samanlaisia ja voisivat jakaa nämä asiat. Silloin molemmat voisivat nauttia niistä ja toistensa seurasta.

Jouko Aaltosen mukaan käsikirjoittaminen jaetaan vaiheisiin. Ensimmäinen askel on synopsis, eli lyhyt tiivistelmä juonen tärkeimmistä tapahtumista. (Aaltonen 2018, 16.) Kuitenkaan aina juonen rakenne ei kokonaisuutena ole selvillä vielä ennen lopullista käsikirjoitusta, joten synopsisin kirjoittaminen voi olla hankalaa ja sen työstämisen voi jättää myös viimeiseksi (Kivi & Pirilä 2010, 59). Seuraavana kirjoitetaan treatment, jolla tarkoitetaan synopsisin ja käsikirjoituksen välimuotoa tai vaihtoehtoisesti kohtausluettelo, jossa kohtaukset ja niiden päätahtumat ovat listattuina. Vasta näiden jälkeen lähdetään työstämään itse käsikirjoitusta. Valmiin käsikirjoituksen jälkeen ennen kuvauksia on tehtävä vielä kuvakäsikirjoitus, ohjauksikäsikirjoitus tai leikkauskäsikirjoitus. Kuitenkin käsikirjoitus on elävä prosessi, joka ei aina mene näin lineaarisessa järjestyksessä: Aikaisempiin vaiheisiin joudutaan palaamaan ja niitä muokataan tarpeen vaatiessa. (Aaltonen 2018, 16.) Itse koin, että synopsisin kirjoittaminen ensimmäisenä olisi ollut mahdotonta, koska käsikirjoituksen kaikki juonenkäänneet eivät olleet vielä silloin selvillä. Kirjoitin synopsisin viimeisenä vaiheena, kun käsikirjoitus oli jo valmis. Sitä ennen tarinan kaari koki monta kertaa suuria muutoksia. Jos olisin kirjoittanut synopsisin aikaisemmin, se olisi pitänyt kirjoittaa uudelleen joka kerta kun tein käsikirjoitukseen muutoksia.

Synopsis:

Yksinäinen eläkeläinen Hilma kutsuu perheensä kylään ja lupaa leipoa heille pullaa. Kömpelyyden

seurauksena Hilman leivontatarvikkeet turmeltuvat ja hän päätyy varastamaan naapurinsa kauppakassista valmispullapitkon ja kahvipaketin. Tilaisuus tekee varkaan ja Hilma jatkaa naapurin kauppakasseista varastamista saadakseen elämäänsä jännitystä. Naapuri yllättää Hilman parvekkeellaan rikossaaliinsa kanssa, mutta tunnustaa itse varastaneensa joka päivä Hilmalta tämän sanomalehdet. Hilma tarjoaa naapurille pullaa ja he sopivat juovansa kahvit yhdessä, kunhan koronavirusrajoitukset ovat päättyneet.

Käsikirjoituksen kirjoittaminen vaatii monta uudelleenkirjoituskierrosta – ensin luodaan ja ideoidaan luovuutta rajoittamatta. Ideoinnin jälkeen arvioidaan, parannetaan ja täydennetään. Käsikirjoittajan on palattava tekstiinsä, kokeiltava ja ajateltava laatikon ulkopuolelta. Tekstiä kannattaa luetuttaa ulkopuolisilla ja pyytää palautetta kaikissa kirjoittamisen vaiheissa. (Cowgill 2010, 28.)

4.2 Rakenne

Klassinen draaman rakenne syntyi jo antiikin Kreikassa. Aristoteleen kirjoittama Runousoppi (350 eaa.) käsittelee tragedian kirjallista muotoa ja runoutta, sekä sivuaa eeposta sekä komediaa, mutta suuri osa teoksesta on kadonnut. Runousoppi perustuu mimesis-ajattelulle. Mimesis tarkoittaa esittämistä, kuvaamista jäljittelyä tai representaatiota. Runousopissa keskitytään siihen, millä tavoin tragediassa tämä tunnevaikutelma ja samastuminen saadaan luotua. Runousoppi on luonut pohjan länsimaiselle kirjallisuudelle ja teatterille, sekä sitä kautta sen ajatukset ovat levinneet muihin taidemuotoihin, myös elokuvaan. Aristoteleen runousoppi on luonut kertomisen draaman kaavan, jota sovelletaan edelleen tänäkin päivänä. Tämä kaava luo katsojalle samastumisen ja sitä myötä nautinnon kokemuksen elokuvasta. (Heinonen, Kivimäki, Korhonen, Korhonen & Reitala 2012, 11-15.)

Tärkeimmät tragedian ainekset ovat juoni sekä luonteen kuvaus. Luonteen kuvauksessa henkilön hyvyys tulee esille henkilön tekemien päätösten kautta ja luonteen täytyy sopia henkilölle. Luonne toimii oikeanlaisen tunne-elämyksen

synnyttäjänä katsojalle, mutta toimii silti juonelle alisteisena. (Aristoteles 1997, 164-174.) Tunne-elämyksen luomisessa keskeinen termi on katharsis, eli puhdistuminen, jonka katsoja kokee vapautuessaan pelon ja säälin tunteista. Katharsiksen kokemuksen jälkeen hän palaa normaalitilaan. (Heinonen ym. 2012, 160-168.)

Aristoteleen mukaan kokonaisuus muodostuu alusta, keskikohdasta ja lopusta. Juonen on alettava alusta ja kuljettava syy-seuraus-suhdetta noudattaen loppuunsa. Lopussa se päättyy, kun kaikki kerrottava on kerrottu. Juonen on oltava sen mittainen, että ihmisen muisti voi sen hallita. (Aristoteles 1997, 166-167.) Suljetusta draamasta puhutaan, kun elokuvalla on tyydyttävä loppu, joka antaa vastaukset elokuvan herättämiin kysymyksiin (Aaltonen 2018, 65).

Draaman tyypillinen kaava on kuusiosainen rakenne: Päähenkilö, päähenkilö tahtoo jotakin, päähenkilö toimii, konflikti, kliimaksi eli juonen huippukohta ja ratkaisu (Cowgill 2010, 29-30). Toiminta draaman sisällä perustuu konfliktiin, jonka tuottaa henkilöiden tai voimien luoma vastakkaisuus (Vacklin & Rosenvall 2015, 139). Pullaa ja kahvia rakentuu kuusiosaisen draaman rakenteen mukaan.

Seuraavaksi olen listannut juonen käännteet rakenteen mukaan:

1. Päähenkilö Hilma
2. Hilma tahtoo perheensä kylään ja leipoa heille
3. Hilman ainekset loppuvat, mutta hänelle tarjoutuu tilaisuus varastaa
4. Hilma varastaa
5. Hilma ajautuu toistuvaan varkauksien kierteeseen ja lopulta paljastuu
6. Hilma saa anteeksiannon naapuriltaan ja tutustuu häneen.

Käsikirjoituksen purkaminen osiin ja juonen oleellisten kohtien listaaminen auttoi minua juonen tapahtumien ja kokonaisuuden olennaisimman rakenteen hahmottamisessa.

Draaman muoto on niin hyvin sisäistetty kulttuurissamme, että sitä pidetään lähes itsestäänselvytenä elokuvan ja muun audiovisuaalisen viestinnän teon muodoissa. Jos siitä poiketaan, se myös tehdään tietoisesti. Draamallinen elokuva on perinteisen näytelmäelokuvan valtavirtaa, johon ihmiset ovat tottuneet, ja jonka he ovat omaksuneet tyypilliseksi elokuvan malliksi. Se ei tietenkään tarkoita, että se olisi ainoa oikea tapa, josta ei voisi poiketa. (Aaltonen 2018, 64-65.) Katsojat kuitenkin tunnistavat draaman rakenteen intuitiivisesti ja he osaavat odottaa tiettyjen asioiden tapahtuvan elokuvan aikana. Hieman elokuvan alun jälkeen on tapahtuttava jotain liikkeellepanevaa, jonka jälkeen elokuvan intensiteetti kasvaa suuremmaksi ja jännitys tiivistyy, mitä lähempänä loppua ollaan. (Vacklin & Rosenvall 2015, 139.) Draama on kokonaisuus, jolla on alku ja loppu. Siitä ei voi ottaa osia pois ilman että kokonaisuus kärsisi. Elokuva on myös kokonaisuus ja kun kaikki tarvittava on kerrottu, elokuva päättyy. Katsoja kokee elämyksen, saa täyttymyksen tunteen ja mahdollisesti vastauksia kysymyksiinsä. (Aaltonen 2018, 65-66.)

Kun lähdin rakentamaan käsikirjoituksen juonikaarta, en tietoisesti ajatellut rakentavani siitä draaman mallin mukaista. Kuitenkin tunnistan myös itsessäni tämän sisäänrakennetun ehdollistumisen draaman malliin. Se vaikutti siihen, kuinka lähdin käsikirjoituksen rakennetta muodostamaan. Kivi ja Pirilä kehottavat ajattelemaan suljetun draaman mallia vain yhtenä elokuvan ilmaisumahdollisuutena, eikä sitä saisi pitää ehdottomana totuutena. Elokuvan ilmaisumahdollisuudet ovat lukemattoman monimuotoiset ja elokuvantekijän pitää uskaltaa yrittää ajatella myös perinteisen mallin ulkopuolelta. Pitää kuitenkin muistaa, että ihmiset nauttivat, kun asiat toimivat tietyn systeeminsä ehdoilla ja liian poikkeava ilmaisutapa saattaa karkottaa yleisöä, joka ei osaa samaistua teokseen, joka ei noudata tuttua ja turvallista systeemiä. (Kivi & Pirilä 2010, 44-45.) Vaikka Pullaa ja kahvia -käsikirjoitus noudattaa draaman rakennetta, sen loppu ei ole suljettu vaan avoin ja kysymyksiä herättävä. Vaikka loppu antaa osittain tyydyttävän vastauksen Hilman yksinäisyyden kaipuuseen ja lopettaa hänen varastamisen kierreensä, se herättää myös uuden kysymyksen: Mitä tapahtuu Hilman ja naapurin välillä tulevaisuudessa? Tähän käsikirjoitus ei anna suoraa vastausta, vaan se jätetään katsojalle pohdittavaksi.

Käsikirjoitus koostuu kohtauksista. Kohtaukset ovat ajallisesti tai paikallisesti rajattuja tilanteita elokuvassa. Kun aika tai paikka vaihtuu toiseen, alkaa myös uusi kohtaus. Kuvien määrää yhdessä kohtauksessa ei ole rajattu. Jokaisella kohtauksella on oma tarkoituksensa ja sen täytyy viedä juonta eteenpäin ja kertoa uutta tietoa. Kohtauksen antama tärkein tieto ei välttämättä ole se, mitä se päällepäin näyttäisi olevan. Niin kuin elokuvassa itsessään, myös kohtauksen sisällä täytyy yleensä tapahtua esittely, kehittäminen ja ratkaisuvaihe. Jokaisella kohtauksella täytyy olla pääaihe, mistä sen halutaan kertoa. Kohtaus toimii aina suhteessa muihin kohtauksiin ja siksi rytmityksen on oltava kunnossa. Kontrastit tukevat toisiaan ja auttavat rytmittämään koko elokuvaa. Myös siirtymät luovat tunnelmaa eivätkä siirtymät kohtauksesta toiseen saa olla summittaisia. Aiempien kohtauksien on pedattava tietä tuleville kohtauksille. Niissä on istutuksia ja lupauksia siitä, mitä tulee tapahtumaan. (Aaltonen 2018, 137-138.)

4.3 Alku ratkaisee

Yleisön mielenkiinto on herätettävä elokuvan kahden ensimmäisen minuutin aikana. Alun on annettava nopeasti tarvittava informaatio juonen ja hahmojen lähtökohdista, jotta katsoja pääsee sisälle elokuvan tarinaan. On tärkeää, etteivät lyhytelokuvan hahmot ole liian monitahoisia ja menneisyyden tapahtumat liian keskeisiä, jottei tarinan lähtökohtien avaamiseen ja takaumiin mene kallisarvoista aikaa, joka myös sekoittaa katsojaa. Käsikirjoittajan täytyy muistaa, että elokuva on visuaalinen media ja tarinankerronnan nopeuttamiseksi vihjeet hahmoista on mahdollisuuksien mukaan annettava visuaalisesti. (Munroe 2009, 56-58.)

Kaikkea tietoa ei tarvitse pohjustaa liian perusteellisesti. Katsojat tajuavat paljon vihjeitä myös epäsuoran informaation, assosiaatioiden eli miellelyhtymien sekä konnotaatioiden eli miellelyhtymällisten sivumerkitysten kautta. (Aaltonen 2018, 136.) Esimerkiksi jos hahmolla on kaulassaan stetoskooppi ja päällään valkoinen takki, hänet mielletään välittömästi lääkäriksi.

Aaltosen mukaan paras tapa lähteä liikkeelle on mennä suoraan asiaan (Aaltonen 2018, 136). Pullaa ja kahvia -käsikirjoitus lähtee liikkeelle puhelinsoitosta.

Ensimmäisen kohtauksen aikana esitellään päähenkilö Hilma, tarinan tapahtumapaikka, eli hänen pieni ankea yksiönsä sekä puhelimen välityksellä hänen perhesuhteensa: Hilman tytär Kaisa sekä tyttärentytär Aino. Myös Hilman tavoite esitellään: hän aikoo leipoa pullaa, jotta saisi houkuteltua perheensä tulemaan kyläilemään. Yksinäisyys käsikirjoituksen teemana on läsnä jo ensimmäisestä kohtauksesta alkaen. Kun Hilman puhelu päättyy hän jää aivan yksin korostettuun hiljaisuuteen. Tätä hiljaisuutta täyttääkseen hän napsauttaa seuraavan kohtauksen alussa radion päälle. Radion uutistiedotteen kautta katsojalle jaetaan tieto vallitseva koronaviruksen aiheuttamasta poikkeustilanteesta. Alkutilanteen jälkeen käsikirjoitus hyppää toisessa kohtauksessa toimintaan, pullanleivontayritykseen. Käsikirjoitus lähtee liikkeelle hyvin arkisesta tilanteesta ja sen vuoksi aluksi pohdin, olisiko se vaatinut isompaa koukkuja herättääkseen mielenkiinnon. Ajattelin kuitenkin, että ehkä juuri tilanteen arkisuus saa katsojan mielenkiinnon heräämään ja hänet pohtimaan, mistä tässä on oikein kysymys.

4.4 Konflikti

Draaman sääntöjen mukaan tarinassa täytyy olla protagonistin eli päähenkilö, jolla on tavoite, johon hän toiminnalla pyrkii, sekä protagonistin ja tavoitteeseen pääsemisen välissä tapahtuva konflikti (Cowgill 2010, 19). Konfliktia saatetaan toisinaan kutsua myös kriisiksi. Konfliktiin sisältyy kaksi puolta eli uhka ja mahdollisuus; askel väärään suuntaan saattaa olla kohtalokas, mutta oikealla askeleella päähenkilön on mahdollista saavuttaa haluamansa. Tämä valinta määrittelee päähahmon kohtalon ja tarinan päätöksen. (McKee 1997, 303-304.) Konflikti tuo stressiä ja ongelmia, jotka katsojat haluavat nähdä ratkaistavan. Jokaisessa kohtauksessa jokaisella hahmolla on oltava oma konflikti ja päämäärä, jota kohtaan he pyrkivät, muuten kohtauksissa ei ole jännitystä. (Cowgill 2010, 20.) Jokaisessa kohtauksessa hahmon on tehtävä valinta, joka vie häntä ja tarinaa eteenpäin. (McKee 1997, 303). Aristoteles käsittelee Runousopissa konfliktiin verrattavaa hamartiaa, jolla tarkoitetaan kohtalokasta erehdystä. Usein tämä erehdys sysää tarinan toiminnan liikkeelle. Henkilö ei kuitenkaan tee erehdystä silkasta pahuudesta tai turmeltuneisuudesta, vaan erehtyväisyyden ja tietämättömyyden takia. (Heinonen ym. 2012, 128-131.)

Lyhytelokuvassa konflikti voi olla jo alkanut ennen elokuvan alkua (Cowgill 2010, 31). Pullaa ja kahvia -käsikirjoituksessa koronaviruskriisin aiheuttama poikkeus-tilanne ja päähenkilön yksinäisyys ovat alkaneet jo ennen käsikirjoituksen lähtötilannetta. Näistä yksinäisyys toimii Hilman liikkeellepanevana sisäisenä konfliktina, joka saa hänet toimimaan. Hän jääräpäisesti uskoo, että leipomalla saisi houkuteltua tyttärensä ja tyttärentyttärensä kylään ja haluaisi heidän rikkovan karanteenisäädöksiä. Kun Hilma kaataa kömpelyydellään lattialle kaikki leivontatarvikkeensa ja huomaa kahvinkin olevan loppu, syntyy uusi konflikti. Tämä asettaa hänet taas uuden valinnan eteen, kun hänen eteensä asettuu mahdollisuus varastaa tarvitsemansa ainekset. Hilma joutuu valinnan eteen ja tekee hetken mielijohteesta päätöksen varastaa pullapitkon ja kahvia naapurin kauppakassista. Kun tämä on tapahtunut, onkin edessä Hilman moraalinen konflikti, koska hän tietää varastamisen olevan väärin, mutta sen helppouden ja siitä saadun jännityksen vuoksi sortuu varastamaan uudestaan. Yksinäisyyden tuntemus ja ahdistus ruokkivat Hilman selittämätöntä näpistelykäyttäytymistä. Jokainen kohta tuo uuden lisäyksen tarinan konflikteihin ja niiden luoma jännite kasvaa samaa tahtia. Myös naapurin hahmoon luodaan konfliktia antamalla katsojan ymmärtää hänen olevan ostostensa perusteella täysin päinvastainen henkilö kuin Hilma. Hän soittaa kovaäänistä hevimusiikkia, syö roskaruokaa, polttaa tupakkaa ja on ostanut kondomipaketin. Lopussa paljastuu, että naapuri on kuitenkin aivan samanlainen herttainen mummo kuin Hilma.

4.5 Kliimaksista loppuratkaisuun

Kliimaksi on tarinan käännekohta ja huipentuma, joka määrittelee, miten tarina tulee päättymään. Kliimaksissa päähenkilö ja yleisö kokevat oivalluksen, jotain, joka saa aikaan valaistumisen tuntemuksen ja ratkaisee, kuinka tarina päättyy. Viimeistään kliimaksissa katsojan täytyy olla täysin eläytynyt teoksen maailmaan, jotta hän voi saavuttaa sen aiheuttaman katharsiksen eli puhdistumisen ja vapautumisen jännityksestä ja peloista. Eläytymisen seurauksena katsojan mieli tyyntyy ja hän tuntee olevansa puhdistunut ja yhtä kokemusta rikkaampi. Jos elokuva

on huono tai ei ime katsojaa sisäänsä, ei teos liikuta eikä katharsista synny, kun elokuva ei ole antanut tunteille kasvualustaa. (Kivi & Pirilä 2010, 45.)

Käsikirjoituksen loppuratkaisun täytyy olla käsikirjoittajalle selvillä jo alusta alkaen ja sen täytyy olla tarinan huipentuma, joka antaa katsojalle täyttymyksen tunteen elokuvan katsomisesta loppuun asti. Jos kunnollista loppua ei ole, katsojalle jää tyhjä ja epätyytyttynyt olo, kun mitään odotettua ratkaisevaa ei tapahdu. (Cowgill 2010, 95-96.) Jerry Jenkinsin mukaan loppuratkaisun pitää olla käsikirjoittajan tiedossa kirjoittamisen alusta alkaen. Kirjoittaja ei voi vain aloittaa ja odottaa lopun muodostuvan itsestään. Jos loppua ei ole suunnitellut alusta alkaen, kun aika on kypsä, se ei tule. Lopun pitää olla pienissä vihjeissä näkyvässä alusta alkaen ja jokaisen päätöksen pitää olla suunniteltu loppua ajatellen. Näin katsoja saa oivalluksen tunteen, kun tajuaa, kuinka kaikki pienet yksityiskohdat ovat ennakoineet loppuratkaisua. (Jenkins 2020.)

Pullaa ja kahvia -käsikirjoituksen käännekohdassa Hilman on näpistänyt ruokaa naapurinsa ruokakasseista jo useamman kerran tilaisuuden tullen. Koska hän ei ole jäänyt kiinni, hän on uskaltanut kokeilemaan onneaan toistuvasti ja tietää naapurin tilaavan ruoan säännöllisesti samoina viikonpäivinä samaan kellonaikaan. Kuitenkaan eräänä päivänä ruokakassi ei tulekaan hänen ovelle, niin kuin tähän asti on käynyt ja Hilma hämmentyy. Radiokuulutus kertoo, että ulkona on kevään kaunein päivä ja se saa Hilman tuntemaan itsensä todella yksinäiseksi, koska hän on vankina seinänsä sisällä. Koska Hilman totuttu käytös malli on katkennut, hän päättää vihdoinkin avata yhden varastamistään pullapitkoista ja nauttia sen kahvin kanssa parvekkeella. Kliimaksin huipennus tapahtuu, kun viereisellä parvekkeella on naapuri, jolta Hilma on koko ajan varastanut. Hilma jää nolona kiinni varkaudestaan. Yllättäen naapuri suhtautuukin tapahtuneeseen huumorilla ja haluaa tutustua Hilmaan, koska hänkin on yksinäinen ja muistuttaa todella paljon Hilmaa. Naapuri on nähnyt ja ollut tietoinen Hilman tekemistä varkauksista. Hilman saapumatta jääneen sanomalehden onkin käynyt kostoksi varastamassa hänen naapurinsa, joka puolestaan tunnustaa tämän varkauden.

Halusin tarinan loppuratkaisun olevan positiivinen ja toivoa herättävä ”hyvän mielen lopetus”. Tarinan teema yksinäisyydestä on synkkä, joten halusin, että lopussa Hilma pääsisi eroon yksinäisyydestään. Loppu antaa ymmärtää, että molemmat Hilma ja naapuri haluavat tutustua toisiinsa, koska he ovat molemmat yksinäisiä. Jos he jakavat yhdessä, pullan, kahvin ja lehden, he saavat molemmat elämänsä paljon enemmän. Lopussa radio kertoo, että koronavirusrajoituksia aletaan purkaa kahden viikon päästä. Tämä antaa heille ja tarinalle toivon siitä, että maailma on menossa parempaan suuntaan ja palaa vielä joskus vanhaan normaaliin. Siihen asti he voivat juoda yhdessä kahvit parvekkeellaan turvavälin päässä toisistaan. Käsikirjoituksen lopussa maailma Hilman ja naapurin ympärillä on tyhjä, mutta heille se ei ole enää tyhjä, he ovat molemmat löytäneet itselleen ystävän.

4.6 Dialogi

Teot puhuvat enemmän kuin sanat, ainakin jos elokuvista on kyse. Kaiken kertominen sanoin vähentää tarinan vaikutusta ja kiinnostavuutta ja jättää vähemmän yhdisteltävää katsojan mielikuvitukselle. Dialogi tukee juonen kulkua, mutta ei saa syrjäyttää sitä. Katsojalle pitää jättää mysteereitä ratkottavaksi elokuvan aikana. Tämä saa katsojan osallistumaan juonen ratkaisuun aivoillaan ja pitää hänet mukana loppuun asti. Liiallinen dialogi myös tuntuu ja kuulostaa pakotetulta. Kirjoittajan on ymmärrettävä, mitkä asiat täytyy sanoa ääneen ja mikä ymmärrettään ilman sanoja ja kuinka se avataan paperille. (Cowgill 2010, 22-23.) Hyvä kirjoittaja opettaa itsensä kuulemaan puheen rytmit ja toistuvat mallit (Seger 1990, 146).

Alun perin halusin käsikirjoitukseen mahdollisimman vähän puhetta. Kuitenkin sitä mukaa kun juoneen tulivat mukaan puhelimesta sattunut erehdys sekä naapurin kanssa tapahtuva käänne, tarvittiin myös sanoja avaamaan tapahtumia. Luontevan dialogin kirjoittaminen tuntui aluksi vaikealta, mutta pikkuhiljaa muotoilin Hilman suuhun sanoja, joita oma iäkäs mummoni saattaisi käyttää. Hilma puhuu savon murteella, mikä on minulle tutuinta käyttöä. Hän käyttää paljon välisanoja ja puhuessaan tyttärelleen ja lapsenlapselleen sortuu ”hössöttämään” ja

jankuttamaan. Tytär Kaisa ärsyyntyy tästä sekä äitinsä vähättelevästä suhtautumisesta koronakriisin vakavuuteen. Vaikka perhepiirissään hän on varsin suulas, naapurin kohdatessaan Hilmalla meinaavat sanat jäädä kurkkuun. Hän ei ole ollut pitkään aikaan tekemisissä perheensä ulkopuolisten ihmisten, joten hänen sosiaaliset taitonsa ovat kärsineet. Toisaalta taustalla painaa myös huono omatunto hänen teoistaan.

4.7 Subteksti

Ihmiset sanovat usein asioita, mitä eivät tarkoita. Subtekstillä tarkoitetaan sitä, mitä oikeasti tarkoitetaan sanojen takana, eli sitä mikä on ”rivien välissä”. Käsikirjoittajan on vältettävä liian ilmiselvää dialogia, jossa hahmot sanovat vain juuri sen mitä tarkoittavat. Tällainen puhe ilman nyansseja on tylsää ja epäkiinnostavaa katsojalle, eikä jätä tilaa katsojan omalle tulkinnalle. (Seger 2017, 2.) Katsojan vastuulle jää, kuinka hän tulkitsee puhutun taakse jääviä merkityksiä. Subteksti lisää jännitystä ja pakottaa katsojan osallistumaan tilanteeseen, koska hänen on itse rakennettava päätelmä, mitä henkilö oikeasti tarkoittaa. Subtekstin rakentaminen myös lisää hahmoon persoonaa ja kiinnostavuutta. (Vacklin & Rosenvall 2015, 121.) Subtekstiä erilaisia merkityksiä voivat sanojen tai merkitsevän hiljaisuuden lisäksi sisältää myös ilmeet ja eleet sekä reaktiot. Henkilö voi käyttää subtekstiä tietoisesti tai tiedottomasti ja hänen sanomansa voi tarjota katsojalle tai kuulijalle monta erilaista tulkintamahdollisuutta. Mitä enemmän subtekstiä käytetään, sitä enemmän on myös mahdollisuuksia vääriymmärryksiin. Usein sanomatta jättämisellä halutaan peittää negatiivisia tunteita kuten kipua ja häpeää tai todellisuuden sanominen ääneen pelottaa. Rakkauden tunnustaminen voidaan osoittaa tunnustelemalla vastapuolen tunteita esimerkiksi hienovarisilla kehuilla sen sijaan, että sanottaisiin tunteet suoraan ääneen. Lapset oppivat jo nuorina vanhemmiltaan, ettei ole soveliasta sanoa kaikkea mitä ajattelee. Ihmisten väliset käyttäytymisnormit pakottavat oppimaan subtekstin käytön ja lukemisen, muuten yhteiskunnassa pärjääminen on vaikeaa, kun vääriymmärryksiä syntyy jatkuvasti. Ihmiset käyttävät subtekstiä päivittäin myös oikeassa elämässä ja kuuntelemalla ja havainnoimalla voi oppia hyödyntämään sitä mielenkiintoisilla tavoilla. (Seger 2017, 4-8.)

Halusin onnistua luomaan käsikirjoitukseen subtekstiä ja tekstin alaisia tasoja. Suurin osa käsikirjoituksen dialogien takaisesta subtekstistä rakentui alitajuisesti, enkä ajatellut sanojen tarkkoja tarkoitussuhteita kirjoitusvaiheessa. Pohdin kirjoittaessa ennemminkin dialogin yleistä kulkua, informatiivisuutta ja autenttisuutta. En kirjoittaessani tietoisesti ajatellut erikseen mikä on suoran dialogin ja sanomattaman eli subdialogin suhde, mutta halusin jälkikäteen kokeilla purkaa osiksi käsikirjoituksen viimeisen kohtauksen hahmottaakseni paremmin, miten subteksti toimii sanojen takana. Dialogin lisäksi myös hiljaisuus kertoo paljon asioita, mitä jätetään sanomatta.

NAAPURI

Kaunis päivä, sääli jos joudut
yksin kahvit juomaan.

Subdialogi: Kas, varastava naapurini juomassa minun kahviani ja syömässä minun pullaani. Taidan näpäyttää häntä hieman. Aikamoinen possu jos itselleen on varastanut kaiken sen ruoan.

Hilma tuijottaa eikä vastaa.

Subdialogi: Apua, tietääkö hän mitä olen tehnyt. Jos en vastaa ehkä hän on hiljaa tai menee pois.

NAAPURI

On se kumma nykypäivänä, mää oon
kokeillu semmosta
kauppakassipalvelua, mut eipä tullu
kun puolet ostoksista perille asti.
Varmaan lähetti syönä matkalla.

Subdialogi: Hauska nähdä, kehtaako hän tunnustaa. Nyt hän ainakin tietää, että minä tiedän.

Hilman tuijotus muuttuu säikähtäneeksi ja hän kääntää katseensa nopeasti pois.

Subdialogi: Mitä minä nyt teen... En kehtaa paeta.

NAAPURI

(Virnistäen)

Jos sulla kahvit on lopussa, nii
oisit voina pyytääkin. Ens kerralla
tilaan sit samantien kaks pakettia.

Subdialogi: En kehtaa kiusata häntä enempää. Vihjaan hänelle haluavani kahvi-seuraa, toivottavasti hän tajuaa vihjeeni.

Avaamalla itselleen kirjoittamaansa dialogia saattaa hyvin hahmottaa paremmin sitä, mitä oikeasti haluaa hahmojen näyttävän ja tuntevan. Monet kirjoittajat aloittavat kirjoittamalla käsikirjoituksen dialogin niin, että hahmot sanovat juuri sen, mitä he ajattelevat. Jokaisessa uudessa käsikirjoituksen versiossa he häivyttävät tätä dialogin todellista sanomaa taka-alalle. Tällä tavalla kirjoittaja tietää itse tarkasti, mikä on sanoma, joka piilee dialogin takana. (Seger 2017, 18.)

Myös kuvat itsessään sisältävät subtekstiä. Kuvat luovat assosiaatioita, eli miellelyhtymiä ja välittävät tunnelmaa katsojalle. Esimerkiksi säälmiöt yhdistyvät helposti erilaisiin tunnetiloihin. Lähestyvä myrsky voi antaa katsojalle miellelyhtymän jostain uhkaavasta, joka on tulossa. Sade voi antaa miellelyhtymän surullisuudesta ja alaspäin viemäriin valuvasta elämästä. Käsikirjoittaja voi luoda myös kontrasteja ja erilaisia tasoja miellelyhtymien avulla. (Seger 2017, 92-94.) Käsikirjoituksessa kaunis ulos aurinkoon kutsuva kevät kutsuu Hilmaa luokseen, mutta hän ei voi mennä ulos.

Subtekstin lisäksi käsikirjoittamiseen ja käsikirjoituksen visuaalisen maailman rakentamiseen käytetään myös denotaation ja konnotaation käsitteitä. Denotaatiolla tarkoitetaan asian ilmeistä merkitystä. Esimerkiksi jos kuvassa on risti, se tunnustetaan muodoltaan ristiksi. Konnotaatiolla tarkoitetaan sivumerkitystä, eli esimerkiksi ristin symboliikkaa kristinuskon tai kuoleman tunnuksena. Merkitykset saattavat myös sekoittua joskus toisiinsa. Konnotaation ja denotaation tunnistaminen auttavat ymmärtämään kulttuurisia konstruktioita ja purkamaan sen itseltään selviä merkityksiä. (Seppänen 2015, 116-117.) Pullaa ja kahvia -käsikirjoituksessa on useita konnotaatioita sisältäviä esineitä. Ovisilmä sisältää merkityksen yksisuuntaisesta katsomisesta ulospäin. Pullaan tiivistyvät päähenkilön toiveet yhteisestä ajasta perheen kanssa.

5 Koronaviruskriisi käsikirjoituksen lähtökohtana

5.1 Koronaviruskriisi keväällä 2020

Koronaviruskriisi eli koronaviruksen aiheuttama COVID-19-sairaus lähti liikkeelle Kiinasta joulukuussa 2019. Se tarttuu ensisijaisesti pisaratartuntana sairastuneen henkilön yskiessä tai aivastaessa ja se voi tarttua ilmasta, pinnoilta tai kosketuksesta. Tärkeimpänä keinona koronaviruksen leviämisen rajoittamisessa ovat Suomessa toimineet rajoitustoimet, kuten fyysisten kontaktien rajoittaminen. Uusi koronavirus aiheuttaa äkillisen hengitystieinfektion, joka voi olla vakava tai jopa kohtalokas riskiryhmiin kuuluville. Eniten vakavia tautitapauksia sekä kuolemantapauksia on havaittu yli 70-vuotiailla, joilla on jokin perussairaus. Koska tauti saattaa olla myös lieväoireinen tai oireeton, ei kaikkia sen kantajia ole voitu tunnistaa ja eikä testata ja siksi sen todellisesta sairastuneiden määrästä ei ole tietoa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2020.) Koronaviruksesta on myös levitetty paljon valheellista tai vääristeltyä tietoa, joka on lietsonut pelkoa ja epätietoisuutta sen tarttumistavoista ja vaarallisuudesta.

Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessani koronavirus ja Suomen hallituksen sen takia tekemät varotoimet ja rajoitukset rajoittavat kaikkien suomalaisten elämää tavalla, jota ei ole koskaan ennen koettu Suomen historiassa. Eristäytyminen ja rajoitukset ulottuvat kaikkien elämään, mutta eniten ne tuntuvat niiden elämässä, jotka jo ennestään ovat joutuneet kärsimään vähistä ihmiskontakteista.

5.2 Sosiaalisen eristyksen vaikutukset ikäihmiseen

Maaliskuussa 2020 Sosiaali- ja terveysministeriön julkaiseman tiedotteen mukaan ”yli 70-vuotiaat vuotiaat veloitetaan pysymään erillään lähikontakteista muiden ihmisten kanssa mahdollisuuksien mukaan, eli karanteenia vastaavissa olosuhteissa”. Karanteenia vastaavat olosuhteet tarkoittavat, että henkilön on mahdollista käydä kaupassa, apteekissa tai terveysasemalla, mutta se olisi hyvä tehdä aikaan, kun ihmisiä on liikkeellä vähän ja etäisyyttä muihin on pidettävä

vähintään metri. Ikäihmisten läheisiä kehoitetaan välttämään vierailuita. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020.) Käytännössä tämä on tarkoittanut sitä, että ihmiset ovat eristäytyneet koteihinsa ja kontaktit ulkomaailmaan tapahtuvat puhelimen, internetin tai muiden viestimien välityksellä. Käsikirjoituksen päähenkilö on 75-vuotias, joten hän kuuluu koronaviruksen riskiryhmään, jonka on noudatettava karanteenia vastaavia olosuhteita. Jo ennen karanteenia hän on kokenut olevansa yksinäinen, koska hänellä ei ole perheensä ulkopuolisia ihmissuhteita tai harrastuksia. Kaupassakäynti ja muu kotoa poistuminen on hänelle vallitsevissa olosuhteissa hyvin riskialtista, koska kaikkia tartunnan saaneita ei tiedetä, eikä heitä ole pystytty eristämään. Vaikka päähenkilö uskaltautuisikin menemään ulos, tekemisen mahdollisuudet ovat hyvin pienet, koska hallituksen 16.3.2020 linjaamien toimenpiteiden mukaan muun muassa kirjastot, harrastustilat, vanhus-ten päivätoiminta ja kokoontumistilat ovat väliaikaisesti suljettu. Lisäksi uskonnollisia yhteisöjä on kehoitettu sulkemaan toimipaikkansa, esimerkiksi kirkot, väliaikaisesti. (Valtioneuvosto 2020.)

Tutkimusten mukaan henkilöt, jotka kuuluvat koronavirukseen riskiryhmiin, kuten esimerkiksi vanhukset, saattavat saada koronaviruksesta johtuvaan huolesta ja stressistä johtuen masennusoireita, vaikeuksia keskittyä tai fyysisiä oireita kuten päänsärkyä ja vatsakipuja. Yleisimmät riskiryhmiin kuuluvien reaktiot koronavirukseen huoli itsensä suojelemisesta virukselta sekä sosiaalisen eristyksen tunteukset, varsinkin yksinasuvilla. Ahdinkoa lisää, jos henkilöllä on taloudellisia vaikeuksia. (Centers of Disease and Prevention 2020.) Uhka ja pelko tartunnasta tekevät ihmisistä konformisempia sekä enemmän lojaaleja omaa sosiaalista ryhmäänsä kohtaan ja vähemmän hyväksyviä erilaisuutta kohtaan. Moraalinen arvostelu on kovempaa ja sosiaaliset asenteet konservatiivisempia. (BBC 2020.) Erilaiset ympäristöt saavat ihmiset käyttäytymään eri tavoilla ja erilaiset ympäristöt houkuttelevat ihmisestä esiin erilaisia puolia ja tunteita (Cowgill 2010, 40). Koronaviruspandemian aikana olen huomannut, että lisääntynyt aika on saanut ihmiset pitämään huolta ja yhteyttä läheisiin entistä tiiviimmin. Kun ylimääräiset kontaktit ulkomaailmaan on katkaistu, ihmiset turvautuvat perheeseensä ja ovat huolissaan varsinkin riskiryhmiin kuuluvista läheisistään. Omassa tuttavapiirisäni eräs iäkäs henkilö kertoi, kuinka hän on koronaviruksen myötä ”aivan loppu”.

Hän ei päässyt vieraillemaan lastenlastensa syntymäpäiville, eikä ole voinut tavata perhettään yli kuukauteen. Kuitenkin hän on onnellinen, että hänellä sentään on perhe, joka huolehtii hänestä. Kaikilla ei ole edes perhettä tai tuttaviam, jolloin yksinäisyys on todella raskasta ja saattaa lamauttaa ihmisen. Jokainen puhelinsoitto nostaa mielialaa, mutta samalla se saa tuntemaan haikeutta etäisyydestä läheisiin. Erikoinen ja pelottava tilanne saattaa saada ihmiset käyttäytymään hyvin eri tavalla kuin he käyttäytyisivät normaaleissa olosuhteissa. Kun tulevaisuus tuntuu turvattomalta, eivätkä arkirutiinitkaan onnistu, ihmiselle saattaa muodostua uusia, myös haitallisia käyttäytymismalleja, jotka ovat tulosta ahdistuksesta.

5.3 Koronaviruskriisin käsittely käsikirjoituksessa

Pullaa ja kahvia -käsikirjoituksessa alussa ensimmäisenä ideana toimi koronaviruksesta johtuva ikäihmisen kotieristys. Käsikirjoitus ei käsittele niinkään itse virusta vaan sen aiheuttamia sosiologisia vaikutuksia sekä kuinka se laukaisee poikkeavan käytöksen ihmisessä. Koronaviruksen ja eristäytymisen sosiologisista vaikutuksista on toistaiseksi vain vähän tutkimustietoa saatavilla, joten hyödynsin käsikirjoituksen päähenkilön tunteiden pohjana myös omaa ja läheisteni kokemusta. Käsikirjoitus sijoittuu loppukevääseen 2020 nimeämättömään keski-suureen kaupunkiin, johon koronavirus on levinnyt. Käsikirjoituksen toisessa kohdauksessa radio kertoo, että koronaan kuolleiden määrä Suomessa on 94 ihmistä. Tämä oli koronakuolleisuusluku Suomessa 19.4.2020, jonka voi siis katsoa tarinan alkamispäiväksi (Alma Median työryhmä & Reuters 2020). Halusin saada tarinaan aitouden tunnetta käyttämällä oikeita kuolleisuuslukuja.

Koronavirustartunnan pelko iskee varsinkin vanhuksiin ja heidän läheisiinsä, koska he kuuluvat vakavimpaan riskiryhmään. Käsikirjoituksen päähenkilö Hilma on 75-vuotias ja vaikka hän on kohtalaisen terve ikäisekseen, hänelle tartunnan saaminen voisi olla kohtalokasta. Hilma on itse jääräpäinen, eikä haluaisi antaa koronaviruksen vaikuttaa elämäänsä. Hänen perheensä suhtautuu siihen kuitenkin vakavasti, eikä halua ottaa riskejä ja tavata häntä. Tytär Kaisa ei suostu maanittelusta huolimatta tulemaan käymään, vaikka Hilma yrittää käyttää herkkuja

sekä tyttärentytärtään Ainoa apuna maanittelussa. Monet perheet kärsivät samanlaisesta tilanteesta, kun ikävä ja huoli iäkkäitä läheisiä kohtaan on suuri, mutta vierailut on kielletty. Vanhukset, jotka tietävät muutenkin elävänsä elämänsä viimeisiä vuosia, eivät haluaisi käyttää niitä kotonaan yksin murehtien vaan rakkaidensa seurasta nauttien ja eläen. Tätä tunnetta voi olla vaikea heidän läheistensä ymmärtää, koska he eivät halua menettää perheenjäsentään.

Koronaviruskriisi on muuttanut myös ihmisten ostokäyttäytymistä ja kaupan toimintaa. Se on aiheuttanut erilaisten ”kontaktittomien” palvelujen käytön räjähdysmäisen kasvun. Koronaviruksen myötä elintarvikeliikkeiden kotiovelle oven taakse tilattavat elintarvikekassipalvelut ovat nousseet huippusuosituiksi. Elintarvikkeet voi tilata kotioven taakse ilman ihmiskontaktia. Tällöin ruoan kuljettaja jättää ostokset oven taakse, soittaa ovikelloa ja poistuu ennen kuin ovi avataan. Riskiryhmäläiset ja muut kotikaranteenissa olevat pystyvät näin tekemään ostoksensa ilman ihmiskontaktia. (Airaksinen 2020.) Käsikirjoituksessa kiireisen ruoantoimittajan inhimillinen erehdys toimitusosoitteesta toimii tarinan liikkeellepavavana voimana ja samalla Hilma ja katsoja tutustuvat naapuriin ensin hänen ostotensa kautta ja luovat hänen olemuksestaan mielikuvan sen avulla.

Tuoreen, koko maailmaa koskettaneen kriisin käsitteleminen käsikirjoituksessa tuntui samaan aikaan uhkalta ja mahdollisuudelta. Halusin, että tarina olisi humoristinen ja kevyt, eikä käsittelisi aihetta liian synkästi ilman toiveikasta loppua paremmasta huomisesta. Toisessa kohtauksessa radion uutistenlukija kertoo, ettei ole tietoa, kuinka kauan poikkeusolot tulevat vielä kestäämään. Käsikirjoitus sijoittuu aikaan, jolloin ei ole tietoa, miten pahaksi koronaviruskriisi voi päästä leviämään ja se aiheuttaa epävarmuutta ja pelkoa tulevaisuudesta. Käsikirjoituksen päähenkilö joutuu olemaan yksin kotonaan ja yksinäisyys tuntuu hänestä riipaisevalta ja tylsistyttävältä. Hän ei osaa käyttää esimerkiksi tietokonetta, eikä kodin seinien sisällä ole monia tapoja kuluttaa aikaa. Ulkoilu on hänelle ikänsä takia rankkaa, eikä hän halua ulkoilla yksin. Koronaviruspandemian runsas uutisointi aiheuttaa ihmisille pelkoa ja ahdistusta. Jatkuvasti nousevat kuolleisuusluvut, epätietoisuus poikkeustilanteen kestosta sekä huoli läheisistä koskettavat kaikkia. Päähenkilö Hilmalla ole mahdollisuuksia ahdistuksensa lievittämiseen.

Käsikirjoitukseni päähenkilölle radio, puhelin ja sanomalehti ovat ainoat keinot saada tietoa ja kosketus ulkomaailmaan. Radio toimii myös käsikirjoituksen exposition välineenä antaen katsojalle taustatietoa tilanteesta. Radio lievittää Hilman yksinäisyyttä, koska se täyttää hänen tyhjän kotinsa äänellä, mutta toisaalta jatkuva uutisointi viruksen leviämisestä, kuolleisuusluvuista ja poikkeustilanteen jatkumisesta ahdistaa. Radio toimii ajoittain myös luonnollisena tarinan taustamusiikin lähteenä. Käsikirjoituksen lopussa radiosta kuultavassa tiedotustilaisuudessa kerrotaan, että poikkeustilaa ryhdytään purkamaan kahden viikon päästä. Se luo loppuun toivoa, että maailma on palautumassa kohti normaalia ja antaa tiedon siitä, että tilanne ei tule jatkumaan ikuisesti. Koska Hilmalla on elämässään vain vähän sisältöä, aamuisen sanomalehden katoaminen postiluukusta saa hänet suuren ärtymyksen valtaan ja hän joutuu muuttamaan tuttuja turvallisia rutiinejaan. Hilma päätyy purkamaan kasvanutta kiukkuaan sanomalehden asiakaspalvelijaan, vaikka varkauden takana on todellisuudessa hänen naapurinsa.

6 Päähenkilö

6.1 Lyhytelokuvan päähenkilön rakentaminen

Jouko Aaltosen mukaan ”elokuvasta pidetään yleensä yhtä paljon kuin sen päähenkilöstä” ja tämän takia päähenkilöstä on tärkeää rakentaa sympaattinen ja samaistuttava heti elokuvan alkuminuuteista alkaen (Aaltonen 2018, 72). Elokuvat voidaan jakaa tarinavetoisiin ja hahmovetoisiin elokuviin. Tarinavetoisissa elokuvissa tarina on tärkeimmässä osassa. Hahmot ja heidän ominaisuutensa ovat sille alisteisia ja luotu tarinan tarpeisiin. Tällaisia ovat esimerkiksi useat toimintaelokuvat. Hahmovetoisissa elokuvissa pääosassa ovat hahmon toiminta ja hänen kasvunsa. Suurin osa lyhytelokuvista on hahmovetoisia elokuvia. Lyhytelokuvassa hahmon käytös on yleensä se, joka tekee hänestä kiinnostavan, koska aikaa hahmon esittelyyn on vähän. Hahmon vastaus konfliktiin, hänen toimintansa ja sen aiheuttamat seuraukset määrittelevät katsojille, millainen hahmo

todella on. Pitkässä elokuvassa päähahmon on oltava samaistuttava, jotta katsoja pystyy kiintymään häneen ja jaksaa seurata hänen matkaansa. Lyhytelokuvassa päähenkilö saattaa olla myös epäsympaattinen ja kiehtova, mutta silti valloittaa katsojat. (Cowgill 2010, 25-40.) Koska lyhytelokuvassa päähenkilöön samastuminen ei ole välttämätöntä, voivat hahmot olla hyvin karikatyyrimaisia, viitteellisiä tai ohuempia (Vacklin & Rosenvall 2015, 186).

Vaikka ensisilmäyksellä voisi luulla, päähenkilöön samastuminen ei tarkoita samankaltaisuuksien havaitsemista kirjoittajan tai katsojan itsensä ja päähenkilön välillä. Samastuminen voi tapahtua hyvinkin itsestä poikkeavaan hahmoon, kunhan vain hahmon toiminnassa, tunnetiloissa tai elokuvan tapahtumissa on jotakin katsojalle tuttua ja turvallista. Samastumisesta puhuttaessa tarkoitetaan enemmänkin eläytymistä henkilöön. (Kivi & Pirilä 2010, 56.) Katsoja pystyy asettumaan henkilön osaan ja eläytymään tämän tunteisiin. Mielestäni tämä on yksi tärkeimpiä osia onnistunutta elokuvanautintoa, koska se saa katsojan olemaan yhtä elokuvan kanssa siinä hetkessä, kun hän katsoo elokuvaa.

Kun käsikirjoittaja alkaa luoda tarinalleen päähenkilöä, on hänellä yleensä mielessään yksi vahva määrittelevä piirre, jonka ympärille hahmoa voi lähteä rakentamaan. Hahmo on kuin savesta muovailtava patsas, joka on ensin epämääräisen muotoinen möhkäle, mutta pikkuhiljaa pintaa raaputtaessa siitä alkaa havaita muotoja, pintoja ja yksityiskohtia. Hahmot ovat kuin oikeita ihmisiä ja heillä on persoonallisuus, mutta perusluonteensa lisäksi he ovat yllättäviä, epäloogisia ja paradoksisia. (Seger 1990, 23-26.) Tämän vuoksi paras pohja hahmoille ovat oikeat ihmiset. Oikeat ihmiset ovat yllättäviä ja epäloogisia mutta kaikessa järjettömydessään johdonmukaisia. Parhaita ideoita monipuolisten hahmojen tekoon voi havainnoida omasta ympäristöstään, omasta perheestään ja ystävistään. Minusta tuntui viehättävältä luoda päähenkilö, joka edustaisi hyvin erilaista ihmistä kuin mitä itse olen. Silti käsikirjoittaja kirjoittaa aina tarinaan ja päähenkilöön myös jotain itsestään. Hilman koti, pieni yksiö, on kuin oma opiskelijayksiöni, jossa pitkäaikainen oleskelu seinien sisällä alkaa ahdistaa. Hilma on kömpelö ja yrittäessään leipoa onnistuu vain pudottamaan kaikki ainekset lattialle ja luomaan valtavasti sotkun keittiönsä.

6.2 Päähenkilö Hilman muovautuminen

Käsikirjoitusta kirjoittaessaan kirjoittaja keskittyy yhteen käsikirjoituksen päätariinaan, mutta sen takaa löytyy aina hahmon taustatarina tai useita taustatarinoita, joita ei ole tarvetta kertoa yleisölle kokonaisuudessaan. Kuitenkin kirjoittajan on tunnettava ja tiedostettava taustojen vaikutukset hahmoihin ja yleisölle on annettava tarpeeksi informaatiota taustatarinasta, jotta he voivat ymmärtää hahmojen käytöstä. Jos taustainformaatiota ei pystytä kertomaan visuaalisesti, paras tapa on ripotella se, pieninä palasina dialogiin, jolloin kirjoittaja välttää turhat jäykät monologit ja takaumat. (Seger 1990, 48-55.) Lyhytelokuvaa käsikirjoittaessa on keskityttävä tiukasti tarinan ydinajatukseseen verrattuna pitkään elokuvaan. Monikerroksisten juoni- tai taustatarinarakenteiden käsittelemiseen ei ole aikaa, vaan jokaisen toiminnan, kuvan ja dialogin on vietävä tarinaa eteenpäin. Hahmon piirteiden on oltava selkeitä ja nähtävissä jo heti ensiesiintymisestä alkaen, koska tilaa hahmon kasvattamiseen on vähemmän. (Burnett 2015.)

Pullaa ja kahvia -käsikirjoituksessa päähenkilöstä Hilma ei anneta paljoa taustatietoa, koska se ei olisi tarinan kannalta oleellista. Hänestä näkee päällepäin, että hän iäkäs eläkeläinen, joka kärsii iän mukanaan tuomista vaivoista. Katsoja saa tietää, että hänellä on tytär ja tyttärentytär ja että hän asuu yksin. Hilman asuinolosuhteista voi päätellä, että hänen tulotasonsa ei ole kovin korkea. Hilma on elämässään saanut kokea köyhiä nälkävuosia, joten hän on oppinut tarkaksi kuluttajaksi eikä heitä mitään pois vaan pakastaa varastamansa pullapitkot ”pahnan päivän varalle”. Hilma on asenteiltaan ja luonteeltaan hiukan vanhoillinen ja tapoihinsa paatunut. Tämän vuoksi roskaruokaa syövä, tupakoiva naapuri näyttäytyy hänen rinnallaan hyvin kontrastisessa valossa.

Hahmot eivät koskaan synny tyhjästä vaan ovat sidoksissa ympäristöönsä. Hahmon syvimmän olemuksen ymmärtäminen alkaa siitä, että kirjoittaja ymmärtää hahmon ympäristöä ja hahmoa hahmon omassa kontekstissa. Kaikilla hahmoilla on etninen tausta, sosiaalinen tausta, uskonnollinen tausta, koulutuksellinen tausta ja kulttuurinen tausta ja kaikki nämä taustat muokkaavat niitä tapoja, kuinka hahmo elää, tuntee, puhuu ja on. Käsikirjoittajan on aloitettava tutustumalla tähän taustaan, jotta hän voi tietää, millaisen se hahmosta tekee. (Seger

1990, 5-8.) Kun käsikirjoituksen aihe muotoutui käsittelemään yksinäisyyttä ja koronavirusta, jouduin pohtimaan, millainen päähenkilön pitäisi olla, jotta hän sopisi kuljettamaan tarinaa. Päähenkilön täytyisi olla sellainen, jolle mahdollinen koronavirustartunta aiheuttaisi oikeaa uhkaa, joka pitäisi hänet eristyksissä kotonaan. Näin henkilön muovautuminen iäkkääksi henkilöksi tuntui luonnolliselta ja tarinaa palvelevalta.

Katsojat näkevät lopputuotoksessa vain jäävuoren huipun käsikirjoittajan tekemästä taustatyöstä ja siitä, mitä hän tietää luomistaan hahmoista ja heidän maailmastaan. Käsikirjoittajan on luotettava siihen, että kaikki tehty tutkimustyö syventää hahmoa, vaikka se ei ikinä näkyisikään suoraan lopputuloksessa. (Seger 1990, 2.) Päähenkilö Hilma on jo 75-vuotias ja hänellä on takanaan jo pitkä polku elämää. Hilma on nähnyt kaikenlaista, selvinnyt sotavuosista ja köyhyydestä, eikä yleensä hätkähdä pienestä. Silti hän on sisältä herkkä ja epävarma. Halusin, että päähenkilö vaikuttaisi alkutilanteessa stereotyyppiseltä ”herttaiselta mumolta”, jotta katsoja voisi kokea empatiaa häntä kohtaan. Ihminen, joka haluaa nähdä vaivaa ja leipoa pullaa rakkaalle perheelleen ei voi olla paha ihminen. Kuitenkin myöhemmin hänestä paljastuu myös toisenlainen, omaa etua tavoitteleva puoli, kun hän tekee varkauden hetken mielijohdeesta. Katsoja saattaa olla helpompi hyväksyä tämä puoli hänestä, koska heille on ensin esitelty hänen kiltimpi puolensa.

6.3 Päähenkilön ongelmat ja viat

Juonen tärkein pohja ovat hahmojen ongelmat ja konfliktit. Ilman ristiriitoja ei voi saada aikaan eteenpäinpyrkivää juonta. Jos hahmo asetetaan ympäristöön, jossa hänen on helppo selviytyä ja helppo tehdä valintoja, joiden avulla hän selviää tavoitteeseensa, ei juonessa ole mielenkiintoa eikä hahmolla varaa kasvaa. Hahmo, joka ei tee virheitä, ei yleensä tee mitään muutakaan. (Frayne 2019.) Christina Kallas jakaa konfliktit hahmon sisäisiin konflikteihin, jotka ovat hahmon omaa taistelua pimeään puolensa kanssa sekä ulkoisiin konflikteihin, joissa hahmo pyrkii uhmaamaan ulkoista vastavoimaa (Kallas 2010, 59).

Viat tekevät hahmoista inhimillisiä. Ne ovat epähaluttuja ominaisuuksia, kuten epätäydellisyyksiä, rajoitteita, puutteita, pelkoja tai ongelmia, jotka vaikuttavat siihen, kuinka muut näkevät ihmisen ja kuinka hän suhtautuu itseensä. (Patterson 2012.) On tärkeää, että hahmoilla on vikoja, mutta on myös tärkeää, että viat ovat huolella mietittyjä ja kirjoitettuja. Katsojan on samastuttava päähahmoon. Jos katsoja ei kiinny hahmoon, hän ei välitä tämän kohtalosta. Aloitteleva kirjoittaja saattaa helposti sekoittaa hahmoon samaistumisen ja hahmosta pitämisen. Kirjoittaja voi pelätä, että vikojen kirjoittaminen hahmolle ja tekisi tästä epämiellyttävän katsojalle, mutta päinvastoin liian täydellinen hahmo ei luo katsojalle samaistumisen kohdetta eikä herätä mielenkiintoa. (Kieffer 2019.)

Päähenkilö Hilman harmartia, eli kohtalokas erehdys tapahtuu, kun varastaa naapuriltaan. Vaikka teko on pieni, se sotii hänen moraaliaan vastaan, mutta aiheuttaa miellyttävän adrenaliiniryöpyn ja hän saa juuri sen, mitä kaipaa tilanteessa, eli kahvittelutarpeet perheelleen. Sama mahdollisuus rikokseen toistuu, kun kauppakassi toimitetaan uudestaan virheellisesti Hilman ovelle. Edellinen näpistys ei aiheuttanut hänelle seurauksia eikä suuria moraalisia tunnontuskia, joten hän ei näe ongelmaa tehdä samaa uudelleen. Mitä useammin Hilma onnistuu, sitä rohkeammaksi hän toimissaan tulee ja hänessä nousee esiin hieman kleptomaanisia piirteitä. Psykiatrian erikoislääkäri Matti Huttusen mukaan ”kleptomaa-ninen käytös liittyy usein yksinäisyyteen, masentuneisuuteen ja merkityksettömyyden kokemukseen” (Huttunen 2018). Yksinäisyys, masentuneisuus ja merkityksettömyyden kokemus ovat kaikki tunteita, joita Hilma kokee toistuvasti ja koronaviruskriisi on pahentanut hänen tuntemuksiaan. Käsikirjoitus antaa ymmärtää, että Hilman näpistely loppuu naapurin kohtaamiseen. Alusta alkaen hänen tarpeensa ruokatarvikkeiden hankkimiseen johtui seurankaipuusta ja kun tämä tarve on tyydytetty, hänellä ei ole enää syytä käytökselleen.

Viat ja konfliktit estävät hahmoa pääsemästä tyydyttävään lopputulokseen liian helposti ja nopeasti (Kieffer 2019). Halusin pitää juonen konfliktin ja päähenkilön viat arkipäiväisinä ja realistisina. Varastaminen esitetään käsikirjoituksessa viat-tomassa ja hieman humoristisessa valossa, eikä sitä moralisoida. Toivon sen luovan kontrastia ja ehkä hieman huumoria suhteessa isoon, koko tarinaa synkentävään pinnan alla kuplivaan konfliktiin, yksinäisyyteen. Yksinäisyyden rinnalla leivonta-ainesten ja kahvin loppuminen ja yhden kyläilykutsun peruuntuminen

ovat mitättömiä murheita, mutta valtavia päähenkilölle itselleen. Hänen elämänsä rajoittuu niin pieneen yksiönsä kokoiseen kuplaan. Varkaus tuo päähenkilöstä esiin täysin odottamattoman puolen ja kontrastia hänen pehmeään, isoäidilliseen puoleensa. Jos Hilmalta olisi löytynyt kaikki leipomiseen tarvitsemansa kaapista, hän ei ehkä koskaan olisi varastanut naapuriltaan ja tutustunut sitä kautta häneen.

6.4 Sivuhenkilöt päähenkilön tukena

Aivan kuin päähenkilön, myös sivuhenkilöiden täytyy olla johdonmukaisia ja aidontuntuksia henkilöitä, joilla on omat tunteensa, asenteensa ja tavoitteensa. Sivuhahmojen tärkein tavoite on tukea ja määritellä päähenkilön roolia ja tarinan teemoja sekä antaa tarinalle tarpeellista informaatiota. (Seger 1990, 120-127.) Yleensä sivuhenkilöt vierailevat ruudulla vain lyhyen ajan, joten heidän henkilökuvistaan ei muodosteta yhtä syviä ja perusteellisia kuin päähenkilöstä. Näkyvät yksityiskohdat auttavat katsojaa hahmottamaan sivuhenkilöiden luonteen ja roolit. Vaikka sivuhenkilöt eivät olekaan yhtä isossa roolissa kuin päähenkilö, myös heistä on tehtävä mielenkiintoisia ja eläviä. Tässä auttavat yleensä pienet luonnetta rikkovat mieleenpainuvat yksityiskohdat. (Aaltonen 2018, 71.) Käsikirjoituksessa vain lopussa katsojille esiteltävä Naapuri näkyy kuvissa, muut sivuhenkilöt vain puhelimen välityksellä. Tällä luodaan kuvaa Hilman ihmissuhteista, jotka ovat kaikki kaukaisia ja tapahtuvat lähinnä puhelimen välityksellä.

Käsikirjoituksessa on neljä sivuhenkilöä, joilla kaikilla on oma roolinsa tarinan muodostamisessa ja tukemisessa. Päähenkilö Hilman tyttärentytär, kuusivuotias Aino, saa väärinymmärryksellä Hilman luulemaan, että heidän perheensä olisi tulossa hänen luoksensa kylään. Aino puhuttelee Hilmaa mummina, jolloin heidän sukulaisuussuhteensa selviää myös katsojalle. Katsoja myös näkee Hilman syvän välittämisen Ainoa kohtaan. Lapsi on Hilman elämän suurin ilo, jonka näkemisestä hän saa voimaa.

Hilman tytär, Kaisa, on hieman yllirasittunut lapsiperhearkea elävä nelikymppinen nainen. Vaikka hän pitää äidistään Hilmasta, äidin toistuvat kyläilypyynnöt saavat hänet ärsyyntyneeksi. Hilma ei halua kuunnella eikä ymmärtää, miksi he eivät voisi tulla kylään. Tämä selviää hänen äänestään ja töksäyttelevästä puhetavastaan. Kaisasta ei selviä katsojalle paljoa muuta, mutta hänen tehtävänsä on toimia jyrkkänä vastavoimana, joka kieltäytyy vierailemasta äitinsä luona, vaikka tämä maanittelee ja houkuttelee.

Puhelimen toisessa päässä Hilman kanssa keskustelelee sanomalehden asiakaspalvelun asiakaspalvelija, joka yrittää ystävällisesti kuunnella Hilman valitusta, kun hän ei ole saanut sanomalehteään. Tästä henkilöstä katsoja ei saa selville muuta kuin hänen ammatinsa. Hänen ainoa tehtävänsä tarinassa on välittää katsojalle tieto siitä, että Hilma ei ole saanut lehteään ja se ärsyttää häntä. Kirjoitusvaiheessa pohdin vaihtoehtoa kasvattaa asiakaspalvelijan roolia, jolloin Hilma olisi ruvennut avautumaan hänelle yksinäisyydestään. Kuitenkin hylkäsin tämän vaihtoehdon, koska se olisi ohjannut juonta sivuraiteille, vaikka olisikin saattanut olla hauska hetki.

Viimeisenä käänteinä esitellään Hilman naapuri, sukunimeltään Timonen. Hilma ei ole koskaan tavannut häntä aikaisemmin, mutta jolta hän päätyi varastamaan pullaa ja kahvia toistuvasti. Katsojalle näytetään otteita Timosen kauppakassista. Hän syö roskaruokaa, on ostanut kondomeita ja lehden, joka sisältää vähäpukeisia miehiä. Lisäksi hän soittaa hevimusiikkia kovaan ääneen asunnossaan ja polttaa tupakkaa siivottomalla parvekkeellaan. Vaikka hänen ulkonäköään ei paljasteta ennen viimeistä kohtausta, katsojalle luodaan vahvoja mielikuvia siitä, millainen henkilö hän on. Lopussa paljastuu, että hän on hyvin samannäköinen ja olemukseltaan samanlainen henkilö kuin Hilma ja tämä tulee sekä Hilmalle, että katsojalle yllätyksenä, koska naapuri rikkoo ennako-odotukset. Lopussa Hilman reaktiosta pystyy päättelemään, että naapurin ystävällinen käytös saa hänet positiivisen hämmästyksen sekä teostaan johtuvan häpeän valtaan. Naapuri kertoo osaavansa tilata kauppakassipalvelusta ruokaa ja ehdottaa pilke silmäkulmassa, että ensi kerralla hän voi tilata kaksi kahvipakettia kerralla. Naapuri on varakas, mutta yksinäinen ja tylsistynyt henkilö, joten Hilman varkaudet eivät ole koskettaneet häntä rahallisesti. Hän on mielenkiinnolla salatarkkaillut naapurinsa

toimintaa ovisilmästä. Loppu antaa ymmärtää, että kohtaaminen on heidän ystävyytensä alku.

7 Työprosessi

7.1 Käsikirjoituksen aihe ja lähtökohdat

Käsikirjoitus voi saada alkunsa monella tavalla: käsikirjoittajan omakustanteisena kirjoituksena, tilattuna tekstinä tai aihe voidaan antaa suoraan valmiina, esimerkiksi tositapahtuma, kiinnostava henkilö, sarjakuva tai romaani (Kivi & Pirilä 2010, 59). Pullaa ja kahvia -käsikirjoitus sai alkunsa puhtaasti omasta halustani kirjoittaa käsikirjoitus ja haastaa itseäni kirjoittamaan vaikeasta aiheesta sekä ehkä hieman erikoisemmasta päähenkilöstä. Vaikka käsikirjoituksella ei ollut tilaajaa eikä varsinaista suunniteltua käyttöä, pyrin kirjoittamaan käsikirjoituksen standardoituun käsikirjoitusformaattiin. Tämä antaisi paremmat mahdollisuudet jatkojälöstukselle ja harjoittaisi minua itseäni kirjoittamaan ammattimaisesti. Alun perin käsikirjoitus lähti ideasta, kuinka tarina tapahtuisi suurimmaksi osaksi päähenkilön kotioven ovisilmän läpi. Hän vakoilisi salaa naapureiden elämää rappukäytävässä. Tämä idea sai useita erilaisia muotoja matkan varrella, mutta ovisilmän käyttö tarinan kuljettajana jäi elämään myös lopulliseen käsikirjoitukseen.

Idean ympärille lähdin työstämään ensin ideaa syrjäytyneestä nuoresta. Opin näytetyöohjaajani kuitenkin antoi minulle idean kokeilla asettaa tarina valloillaan olevan koronavirusepidemian aiheuttamaan eristäytymistilanteeseen, jolloin käsikirjoitukseen tulisi mukaan ajankohtaisia teemoja. Innostuin ajatuksesta ja lähdin kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja tarinan kääntämistä tähän teemaan sopivaksi. Alkuperäisen tarinan idea ovisilmästä katselusta pysyi mukana, mutta muut osuudet muuttuivat, jotta tarina voisi toimia koronavitusteemaisena. Alkuperäisen tarinani päähenkilö olisi ollut syrjäytynyt nuori aikuinen, mutta hän ei tuntunut enää tarinaan sopivalta päähenkilöltä. Päädyin vaihtamaan päähenkilön vanhukseen. Tällöin muuttui myös tarinan sävy; synkät mielenterveysongelmat

vaihtuivat kevyemmin käsiteltyyn yksinäisen vanhuksen viattomaan näpistelyyn. Tämän jälkeen käsikirjoitus alkoi rakentua osiensa ympärille pala palalta.

7.2 Kirjoitusprosessi

Kun tarinan päähenkilö ja ideat konfliktista ja tarinan loppukäänteestä olivat kassassa, pääsin aloittamaan itse kirjoittamisen. Loin ensin listauksen tarinan pääkohdista ja kohtauksista, joita lähdin avaamaan itselleni ja kirjoitin kohtauksille tarkoitukset. Minulle kirjoittamisessa vaikeinta on aina hyvien loppuratkaisujen keksiminen ja niin oli myös tässä käsikirjoituksessa. Jouduin hylkäämään kokonaan käsikirjoituksen ensimmäisen version, koska en saanut loppuratkaisua istumaan siihen. Aloitin alusta kääntäen tarinaa positiivisemmaksi. Alusta aloittaminen tuntui ensin raskaalta, mutta kuitenkin vapauttavalta, kun tarina oli umpikujassa, eikä siitä olisi voinut saada hyvää käsikirjoitusta.

Halusin pitää tarinan mahdollisimman tiiviinä. Käsikirjoituksen ensimmäinen versio oli viisi kohtausta pitkä ja hyvin tiivistetty (Liite 2). Se sisälsi asioita, joista pidin, mutta kokonaisuutena tuntui liian pelkistetyltä. Annoin sille hieman aikaa kypsyä, ennen kuin tartuin siihen uudestaan. Alkuperäisessä versiossa Hilma varastaa naapuriltaan vain kerran ja jää siitä kiinni lähes välittömästi. Koin, että tämä versio tarvitsi lisää sisältöä ja lihaa luiden ympärille, joten lisäsin tarinaan varastamisen jatkuvuuden, joka lisää jännitettä. Lisäksi lisäsin lopun käänteen, kuinka naapuri on koko ajan kostoksi vienyt Hilman sanomalehden saadakseni loppuun lisää yllätystä sekä motiivia sille, miksi naapuri ei ole vihainen Hilman varkauksista. Viimeisenä muovasinkin vielä Hilman naapurin Timosen hahmoa, jotta sain luotua heidän välilleen lisää jännitettä. Alun perin naapuri oli vanhahko mieshenkilö ja hänen ostoksiinsa ei kiinnitetty sen enempää huomiota. Koin, että sain käsikirjoitukseen luotua lisää tasoja, muovaamalla hänestä ulkoisesti Hilman kaltaisen, mutta silti päinvastaisen ja kontrastisen hahmon.

Koronavirus toimi käsikirjoituksen inspiraationa, mutta se myös varjosti opinnäytetyön kirjoittamisen prosessia. Kirjastojen sulkeutuminen vaikeutti tiedonhankintani ja rajoitti saatavillani olevia teoksia. Heikkoina hetkinä koin paljon itsekreiittisyyttä käsikirjoituksen ideasta ja sen toteutuksesta. Pohdin olisiko se tarpeeksi

viihdyttävä ja kiinnostaisiko se ketään. Koronaviruskriisistä kirjoittaminen vaiheessa, jolloin se on muutenkin läsnä koko ajan ja kaikkialla, puudutti, toisaalta sopivaa tutkimustietoa käytettäväksi opinnäytetyön apuna löytyi heikosti. Käsikirjoituksen lopullinen muoto ajautui kauemmas koronaviruksen sosiologisista vaikutuksista aiheena kuin aluksi ajattelin, mutta se ei tarkoita, että aiheeseen tutustuminen käsikirjoittajan näkökulmasta olisi ollut turhaa.

Kun runko oli valmis, annoin käsikirjoituksen luettavaksi tuttavilleni ja pyysin heiltä palautetta. Palautteenantajia oli neljä ja he olivat kaikki erilaisista taustoista: videokuvauksen parissa työskentelevä kolmikymppinen, 25-vuotias medianomiopiskelija, 40-vuotias kirjoitusta harrastava englanninkielenopiskelija sekä eläkeläinen. Halusin saada kommentteja tarinan ymmärrettävyydestä, millaisia tunteita se herättäisi ja kiinnittäisivätkö ihmiset huomiota niihin asioihin, joista itse olin epävarma. Yllätyksekseni sain palautetta lähinnä pienistä yksityiskohdista, joihin en ollut itse kiinnittänyt huomiota. Esimerkiksi muutamissa kohdissa Hilman puhetta sanottiin ”epämummomaiseksi” ja eräs palautteenantaja kyseenalaisti, tarvitsisiko Hilman kaltainen mestarileipuri reseptikirjaa pöydälleen pullan leipomiseen. Tämän jälkeen käsikirjoitus muuttui vielä ja työstin varsinkin Hilman dialogia enemmän leppoisan savon murteen suuntaan, joka on minulle itselleni puhujana tutuinta. Sain myös huomautuksen Hilman ja Kaisan suuresta ikäerosta. Alun perin olin kirjoittanut Kaisan olevan 32-vuotias. Tämä tarkoittaisi, että 75-vuotias Hilma olisi synnyttänyt hänet vasta 43-vuotiaana, mikä tekisi heidän ikäerostaan tarpeettoman suuren. Muutin Kaisan iän nelikymppiseksi, jolloin heidän ikäeronsa pieneni kymmenellä vuodella.

Käsikirjoituksen työvaiheet olivat:

1. Ideasta luonnokseksi
2. Luonnoksesta treatmentiksi
3. Treatmentistä käsikirjoitukseksi
4. Käsikirjoituksen luetuttaminen ja palaute
5. Parannukset ja uudelleenkirjoitus viimeiseen muotoonsa
6. Synopsiksen kirjoittaminen

7.3 Lopputulos

Lopputuloksena syntyi kansilehteä lukuun ottamatta 10 sivua pitkä lyhytelokuva-käsikirjoitus, joka sai jo käsikirjoitusvaiheen lopussa nimensä: Pullaa ja kahvia. Tämä nimi oli ensimmäinen nimiehdotus, jonka keksin ja se tuntui heti toimivalta. Käsikirjoitus sisältää 18 kohtausta, joista tosin seitsemän on hyvin lyhyitä väläyksinä nähtäviä montaasin osia. Käsikirjoituksen kirjoittaminen kesti yhteensä noin kuukauden. Koin hankalaksi, että vaikka käsikirjoituksen rakenne on käytännössä standardoitu rakenne, suomenkielisen käsikirjoituksen kirjoittamiseen löytyi monia erilaisia ohjeistuksia, joista joissakin kehoitettiin käyttämään englanninkielisiä elementtejä, kuten CONT'D jatkuvuuden merkiksi tai SFX äänitehosteiden merkiksi. Toisissa lähteissä näitä kehoitettiin välttämään turhina. Päädyin kuitenkin käyttämään näitä elementtejä hahmottaakseni itse paremmin käsikirjoituksen rakennetta. Käsikirjoittamiseen käytin Trelby-nimistä käsikirjoitusohjelmaa, joka luo käsikirjoituksen muotoilun automaattisesti.

Käsikirjoittamisen lopettaminen ja viimeisen version julistaminen ”valmiiksi” tuntuivat vaikealta. On vaikeaa päästää irti ja sanoa, että työ on nyt valmis ja siinä ei ole enää mitään korjattavaa. Vaikka olen tyytyväinen, koen ristiriitaisia tunteita lopputuloksesta. Toisaalta tunnen onnistuneeni alussa asettamissani tavoitteissa sekä tarinan ja päähenkilön luomisessa mutta toisaalta koen epävarmuutta lopputuloksen toimivuudesta ja viihdyttävyydestä. Tiedostan, ettei jokainen luotu käsikirjoitus ole kultakimpale, vaikka kirjoittaja olisi antanut sille sielunsa ja tuhansia tunteja aikaansa. Vaikka työ ei olisikaan seuraava menestyselokuva, se on antanut minulle hyvän alkusysäyksen käsikirjoittajana ja seuraavassa tekstissäni osaan aloittaa tekemättä niitä suunnitteluvaiheen virheitä, joita nyt olen tehnyt.

Tällä hetkellä käsikirjoituksen jatkokäytöstä ei ole suunnitelmia. Käsikirjoitus olisi toteutuskelpoinen elokuvaksi myös suhteellisen pienellä budjetilla, koska se ei sisällä erikoistehosteita tai vaadi suuria lavasterakenteita. Jos käsikirjoitus saisi jatkokäyttöä elokuvaksi, siitä olisi tehtävä myös kuvakäsikirjoitus, ohjaajan käsikirjoitus sekä mahdollinen leikkauskäsikirjoitus ennen mahdollista kuvausprosessia.

8 Pohdinta

Koen, että olen tämän prosessin aikana kehittynyt huomattavasti käsikirjoittajana. Tunnen tämän työn ansiosta paremmin käsikirjoittamisen perusteita ja osaan hyödyntää niitä omassa työskentelyssäni. Olen myös oppinut omia vahvuuksiani ja heikkouksiani kirjoittajana. Linda Segerin mukaan ihmiset näkevät lopullisessa teoksessa vain jäävuoren huipun käsikirjoittajan tekemästä taustatyöstä ja siitä mitä hän tietää luomistaan hahmoista ja niiden maailmasta (Seger 1990, 2). Tämän sain todistaa omassa työskentelyssäni. Ajatustyötä ja kirjoittamisaikaa meni lukemattomia tunteja, vaikka lopputuloksena syntynyt käsikirjoitus on vain 11 sivua pitkä. Päähenkilö Hilmasta minulla on mielessäni selkeä kuva, kuin hän olisi aito oikea ihminen.

Koronavirus aiheena on ajankohtainen ja uusi, joten kaikki siitä käyttämäni tieto oli tuoretta. Itse koronaviruksesta luotettavaa tutkimustietoa löytyy jo paljon, mutta toisaalta tutkimusaineistoa koronaviruksen aiheuttamista sosiologisista ongelmista on vielä vähän. Koska tämä pandemia on koskettanut koko Suomea, pystyin nojautumaan paljon myös omaan tai läheisten kokemukseen ja hyödyntämään niitä aiheen käsittelyssä. Toisaalta jälkeinpäin miettiessäni käsikirjoituksen mahdollista jatkokäyttöä pohdin, onko aiheen ajankohtaisuus myös työn heikkous. Kun koronaviruspandemia on ohi, haluaisiko kukaan enää katsoa sen ikävistä puolista tehtyä elokuvaa? Uskon, että kun virus laantuu, ihmiset haluavat katsoa eteenpäin, eivätkä taaksepäin muistellakseen synkkää aikaa. Toisaalta mietin myös, olisiko käsikirjoituksesta tullut samanlainen, jos se olisi kirjoitettu, kun pandemia on jo laantunut. Se olisi vaikuttanut myös omiin tuntemuksiini aiheesta.

Vertailllessani käyttämäni käsikirjoittamisen tietoperustaa käsikirjoittamisesta huomasin, että eri lähteiden tiedossa oli paljon samankaltaisuutta ja ne myös viittasivat paljon toisiinsa ristiin. Käsikirjoituksen perusteet tai ”menestysreseptit” eivät ole muuttuneet viimeisen parinkymmenen vuoden aikana paljoakaan, vaikka elokuva-ala muuten on kehittynyt ja kaupallisuus ja kilpailu lisääntynyt. Toisaalta

käsikirjoittajana pitää muistaa, että rajat on tehty rikottaviksi eikä ole olemassa-kaan mitään ehdotonta mallia, jota pitäisi noudattaa. Käsikirjoittajana on kehitettävä itseään ja tartuttava tuoreisiin aiheisiin ja näkökulmiin erottuakseen muista. Jään innolla odottamaan myös, innostaako korona-aihe myös muita käsikirjoittajia käsittelemään aihetta ja millaisista muista näkökulmista sitä voisi lähestyä.

Loppujen lopuksi käsikirjoittamaan oppii vain kirjoittamalla. Kaikenlaiset oppaat ja ideointityökalut toimivat hyvänä apuna luomisprosessissa, mutta niiden antamia valmiita malleja ei kannata käyttää sokeasti. Muiden mielipiteitä tekemästään työstä pitää uskaltaa pyytää rohkeasti, ne auttavat saamaan näkökulmia ja kyseenalaistamaan omia ideoitaan. Tärkeimmät työkalut ovat käsikirjoittajan taito valjastaa oma luovuutensa käyttöön ja muistaa pitää kaikki aistinsa auki maailmaa tarkkaillakseen.

Lähteet

- Aaltonen, J. 2018. Käsikirjoittajan työkalut. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Airaksinen, O. 2020. Ajoiko korona sinutkin ruokaostoksille verkkoon? Kauppa yrittää vastata rajusti kasvaneeseen kysyntään. Taloustaito. <https://www.taloustaito.fi/koti/ajoiko-korona-sinutkin-ruokaostoksille-verkkoon-kauppa-yrittää-vastata-rajusti-kasvaneeseen-kysyntaan/>. 10.5.2020.
- Alma Median työryhmä & Reuters. 2020. Näin koronavirus kuritti maailmaa maaliskuun ja huhtikuun aikana: Suomessa 94 ihmistä kuollut – Italiassa ja Ranskassa tilanne oli aiempia viikkoja valoisampi. Aamulehti. <https://www.aamulehti.fi/a/10c53e9b-2229-45f9-b208-875ec5488308>. 27.5.2020.
- Aristoteles. 1997. Runousoppi. Suom. Paavo Hohti. Helsinki: Gaudeamus.
- Burnett, K. 2015. Writing a Short Film. Filmsourcing. <https://www.filmsourcing.com/writing-a-short-film/>. 18.4.2020.
- Cantell, S. 2004. Runoja valkokankaalla vai visuaalisia vitsejä? Lyhytelokuvan lajityypit. AVEK-lehti 2004 (2), 10-13.
- Cantell, S. 2012. Cinematic Diamonds: Narrative Storytelling Strategies in Short Film Fiction. Helsinki: Aalto University.
- Centers for Disease Control and Prevention. 2020. Centers for Disease Control and Prevention. Coronavirus 2019: Stress and Coping. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/daily-life-coping/managing-stress-anxiety.html>. 22.4.2020.
- Cooper, P & Dancyger, K. 2012. Writing the Short Film. Massachusetts: Focal Press.
- Cowgill, L. 2010. Writing Short Films: Structure and Content for Screenwriters. San Francisco: Lone Eagle.
- Film Shortage. 2020. How Short Should a Short Be? Film Shortage. <https://filmshortage.com/how-short-should-a-short-be/>. 23.4.2020.
- Frayne, C. 2019. The Worst Mistake a Screenwriter Can Make. Script. <https://scriptmag.com/screenplays/the-worst-mistake-a-screenwriter-can-make>. 5.3.2020.
- Heinonen, T., Kivimäki, A., Korhonen, K., Korhonen, T & Reitala H. 2012. Aristoteleen runousoppi: opas aloittelijoille ja edistyneille. Helsinki: kustannusosakeyhtiö Teos.
- Huttunen, M. 2018. Näpistelyhimo (kleptomania). Terveyskirjasto. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00400. 15.5.2020.
- Jenkins, J. 2020. How to End a Story: 3 Secrets to Writing a Captivating Ending. Jerry Jenkins. <https://jerryjenkins.com/how-to-end-a-story>. 30.4.2020.
- Kallas, C. 2010. Creative screenwriting: Understanding Emotional Structure. New York: Palgrave Macmillan.
- Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. 2020a. Lyhytelokuva. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. <https://elokuvapolku.kavi.fi/fi/elokuva-polku/elokuvakerronta/lyhytelokuva>. 15.5.2020.

- Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. 2020b. Lyhytelokuva tänään ja eilen. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. <https://elokuva-polku.kavi.fi/fi/elokuvakerronta/lyhytelokuva-tanaan-ja-eilen>. 15.5.2020.
- Kieffer, K. 2019. How to Craft Impactful Character Flaws. Well-Storied. <https://www.well-storied.com/blog/how-to-craft-impactful-characterflaws>. 17.4.2020.
- Kivi, E & Pirilä, K. 2010. Teos. Helsinki: Like Kustannus.
- McKee, R. 1997. Story: Style, Structure. Substance and the Principles of Screenwriting. New York: HarperCollins.
- Munroe, R. A. 2009. How Not to Make a Short Film: Secrets from a Sundance Programmer. Lontoo: Hachette UK.
- Patterson, A. 2012. 123 Ideas For Character Flaws. Writers write. <https://writerswrite.co.za/123-ideas-for-character-flaws/>. 16.3.2020.
- Seger, L. 1990. Creating Unforgettable Characters. New York: Henry Holt Company Inc.
- Seger, L. 2017. Writing Subtext: What Lies Beneath. California: Michael Wiese Productions.
- Seppänen, J. 2015. Visuaalinen kulttuuri – Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle. Tampere: Vastapaino.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2020. Mitä yli 70-vuotiaan pitää ottaa huomioon koronavirustilanteessa? https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1271139/mita-yli-70-vuotiaan-pitaa-ottaa-huomioon-koronavirustilanteessa-. Valtioneuvosto. 15.5.2020.
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Koronavirus COVID-19. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19>. 3.5.2020.
- Vacklin, A & Rosenvall, J. 2015. Käsikirjoittamisen taito. Helsinki: Like Kustannus.
- Valtioneuvoston tiedote 140/2020.

Pullaa ja kahvia -käsikirjoitus

PULLAA JA KAHVIA

Anni Mikkonen

Pullaa ja kahvia -käsikirjoitus

1. INT. HILMAN ASUNTO - PÄIVÄ

Olemukseltaan hentoinen ja harmaantunut HILMA, 75, istuu pienessä yksiössään nojatuolissa. Pöydällä hänen edessään on avattu sanomalehti. Hilma puhuu seniorimatkapuhelimeensa jonka toisessa päässä on tyttärentytär AINO, 6.

HILMA

---No mutta tulkaahan tänään kahville, en oo monneen viikkoon teitä nähny.

AINO (O.S)

(puhelimessa)

Joo! Me tullaan, minä sanon äitille, että me tullaan!

Hilma hymyilee.

HILMA

Sano kuule äitilles, että minä pullat pyöräytän teille nii saatte suut makiaks.

Puhelimesta kuuluu taustalta Hilman tyttären KAISAN, 41, ääni.

KAISA (O.S)

(Ainolle)

Noniin, lopetappa nyt ja anna se kännykkä äitille. Äitin pitää soittaa tärkeä puhelu.

AINO

(Kaisalle)

Mummi on puhelimessa! Mummi leipoo pullaa!

Hilma hymähtää kuullessaan Ainon innostuksen.

KAISA (O.S)

(Puhelimen takana
Ainolle)

Juu juu sanopa nyt mummille hei.

Pullaa ja kahvia -käsikirjoitus

AINO (O.S)

Heihei mummi!

Puhelimen tuuttaus (SFX).

HILMA

Heihei---

Hilma sammuttaa puhelun kömpelöllä painalluksella. Puhelimen näytöllä näkyy Kaisan ja Ainon kuva. Hilma laskee puhelimen alas pöydälle ja huokaisee. Hilma hieroo polviaan ja nousee vaivalloisesti tuolista.

2. INT. HILMAN ASUNTO - PÄIVÄ (MYÖHEMMIN SAMANA PÄIVÄNÄ)

Hilma on asuntonsa keittokomerossa. Pöydällä on taikinalho ja leikkeitä täynnä oleva kellastunut reseptivihko. Hilma napsauttaa radion päälle.

RADIO (CONT'D)

Koronavirukseen on kuollut Suomessa jo 94 henkilöä. Kaikkia tartuntaketjuja ei ole edelleenkään pystytty jäljittämään, eikä poikkeustilarajoitusten purkuaikataulusta ole vielä tietoa---

Hilma kiipeää huterin askelin kaksipiortaiselle keittiöjakkaralle ja kurottaa yläkaapista jauhopussin ja laskee sen keittiötasolle. Hilma mittaa jauhot taikinakulhuun vapisevalla kädenliikkeellä.

RADIO (CONT'D)

Hallitus pitää tänään tiedotustilaisuuden klo 18, jossa käsitellään uusia liikkumisrajoituksia. Ihmisiä kehoitetaan pysymään kotona ja välttämään kaikkia kodin ulkopuolisia ihmiskontakteja. Ja seuraavaksi hieman iloisempaa musiikkia piristämään keväistä päivää.

Eloisaa musiikkia (SFX). Hilma nousee uudelleen keittiöjakkaralle ja nostaa yläkaapista sokerinpussin käteensä. Sokeripussi tipahtaa lattialle Hilman tärisevästä

Pullaa ja kahvia -käsikirjoitus

kädestä. Hilma laskeutuu lattialle ja nostaa vaivalloisesti sokerinpussin käteensä ja kaataa siitä sokeria taikinakulhuun. Sokeripussi on melkein tyhjä ja siitä pu- toaa vain yksittäisiä murusia.

Hilma kääntyy ja töytäisee kyynärpäällä kahvipurkin sivupöydältä ja se tipahtaa lattialle kolisten. Hilma kumartuu vaivaisesti nostamaan lattialle levinneen kahvipurkin. Ylös noustessaan hän ottaa tukea vetolaatikon kahvasta. Yrittäessään nousta ylös Hilman pää osuu taikinakulhuun ja se tipahtaa alas ja kulhossa olevat jau- hot leviävät lattialle. Hilma pitelee päätään ja ottaa kä- dellä lattiasta tukea. Kaikki ainekset ovat levinneet lat- tialle.

HILMA

Voe hyvät hyssykät...

Ovikello soi (SFX). Hilma hätkähtää.

3. INT. HILMAN ASUNTO - PÄIVÄ (MYÖHEMMIN SAMANA PÄIVÄNÄ)

Hilma kurkistaa ovisilmästä. Käytävä ovisilmän takana on tyhjä. Ovisilmästä näkyy vastapäätä asuvan naapurin ovi. Hilma avaa ulko-ovenssa. Hänen ovensa edessä on kaksi elintarvikkeita täynnä olevaa kauppakassia ja päällä kaupan lähetysluettelo. Hilma nostaa lähetysluettelon aivan silmälasiansa eteen. Lähetysluettelossa lukee vastapäisen naapurin nimi ja huoneiston numero, "Timonen, asunto 37". Naapurin asunnon sisältä kuuluu kovaäänistä hevimusiikkia (SFX). Hilma ojentaa kätensä tarttuakseen kassin kahvaan ja vilkaisee kassin sisältöä. Päällimmäisenä on useita pusseja halpoja ranskanperunoita ja nakkeja. Niiden alta kassista pilkistää pullapitko ja kahvipaketti.

Hilma vilkaise pitkällä katseella naapurin ovea ja sitten pullapitkoa ja vielä kerran naapurin ovea. Hilma tarttuu kauppakassin hihnaan ja yrittää nostaa, mutta ei jaksa kassin painoa. Hilma raahaa kassit raskaasti vetäen naapu- rin ovelle ja nostaa kauppakassista pullapitkon käteensä. Rappukäytävän alapäästä kuuluu kolaus. Hilma säikähtää.

Pullaa ja kahvia -käsikirjoitus

4. INT. HILMAN ASUNTO - PÄIVÄ (MYÖHEMMIN SAMANA PÄIVÄNÄ)

Hilma seisoo sydän läpättäen nojaten kotinsa oveen. Hilma katsoo käsiinsä, joissa toisessa on pullapitko ja toisessa kahvipaketti. Hilma kurkistaa ovisilmästä. Kauppakassit ovat naapurin oven edessä. Toinen kassi repsottaa auki.

5. INT. HILMAN ASUNTO - PÄIVÄ (MYÖHEMMIN SAMANA PÄIVÄNÄ)

Kahvi porisee kahvinkeitinissä (SFX). Hilma leikkaa keittokomerossaan pullapitkoa leikkuulaudalla hitain ja harkituin liikkein ja asettelee palat symmetrisesti tarjoiluvadille.

RADIO

Noin viidentoista minuutin kuluttua hallitus kertoo Suomen koronatilanteesta ja poikkeustilanteen jatkosta, mutta kuunnellaan tähän väliin vielä yksi keväinen kappale...

6. EXT. HILMAN PARVEKE. PÄIVÄ (MYÖHEMMIN SAMANA PÄIVÄNÄ)

Hilman naapuriparveke on tyhjä, mutta pöydällä on täysi tuhkakuppi ja nurkassa kasa pulloja ja rojua. Hilman parvekkeella pullapitko on tarjoiluvadilla parvekepöydällä. Sisällä soi musiikkia radiosta. Pöydässä on katettuna neljä kuppia. Hilma tulee sisältä termoskannun kanssa, istuu parveketuolille ja soittaa Kaisalle. Puhelin tuuttaa muutaman kerran ennen kuin Kaisa vastaa.

KAISA (O.S)

No mitä?

HILMA

No terve, äiti täällä. Nyt ois pulla valmiina ja kahvit oottaa teitä keittimessä. Millonka työ meinasitte tulla?

KAISA (O.S)

Voi äiti kulta--- Eihän me--- herranjumala ei me tämmösenä aikana tulla käymään, kyllä kai sinun nyt pitäis tajuta itsekin.

Pullaa ja kahvia -käsikirjoitus

HILMA

No mutta--- Pullakin on jo pöydällä
ja Aino niin kovasti halus tulla---
Voittehan te pittää vaikka semmoset
suojahanskat kädessä---

KAISA (O.S)

Ei äiti. Me ei tulla ennen kun tämä
tilanne on ohi. Minä Ainolle sanoin
jo monta kertaa että ei olla
tulossa ja luulin että sinäkin sen
tajusit että se höpötti omiaan kun
se ei ymmärrä.

Vihainen Ainin ääni kuuluu epämääräisenä taustalta.

KAISA

(Ainolle puhelimesta)

Lopeta nyt se kiukuttelu!

KAISA (O.S)

Joo äiti nyt mun pitää mennä,
harmi, että luulit väärin, mutta
tosiaan Aino puhu ihan omiaan.
Muista pysyä kotona. Moikka.

Kaisa katkaisee puhelun. Hilma jää hölmistyneenä
tuijottamaan puhelinta kädessään.

7. INT. HILMAN ASUNTO - PÄIVÄ. (MYÖHEMMIN SAMANA PÄIVÄNÄ)

Hilma laittaa muovipussiin pussitetut pullapitkon palat
jääkaapin pakastelokeroon.

8. INT. HILMAN ASUNTO - AAMU (PARI PÄIVÄÄ MYÖHEMMIN)

Hilma puhuu puhelimesta ja katsoo ikkunastaan autiota ka-
tua. Naapurista kuuluu vaimeana hevimusiikkia. (SFX)

HILMA

(Puhelimesta)

Mitä ihmettä siellä oikein
kuhnitaan kun minun lehteni ei ole
tullut moneen päivään.

Pullaa ja kahvia -käsikirjoitus

ASIAKASPALVELIJA (O.S)

(Puhelimessa)

Kyllä meillä täällä tiedoissa
lukee, että lehti olisi toimitettu. Oletteko
ihan varma---

HILMA

(Puhelimessa)

En minä teille siitä maksa, että
saan joka päivä erikseen olla
lehteni perään kyselemässä, mää
haluan, että se oottaa mua tuolla
oven takana joka aamu, että saan
lukee sen kahvin kanssa---

ASIAKASPALVELIJA (O.S) (CONT'D)

(Puhelimessa)

Hei, jos kuule minä nyt laitan
uuden lehden teille tulemaan---

Ovikello soi (SFX). Hilma katsoo ovelle.

HILMA

(Puhelimessa)

Selvä homma. Kiitos hei.

Hilma katsoo ovisilmästä. Oven takana on kaksi ruokakassia.

9. INT. HILMAN ASUNTO - PÄIVÄ. (MYÖHEMMIN SAMANA PÄIVÄNÄ)

Hilman keittiön pöydällä on megapussi sipsejä, metripitsa
ja kasa muita hyvin satunnaisia purkkiruokia. Liedellä kat-
tilassa kiehuu vettä.

HILMA

(Puhelimessa)

Tulisitteko työ tänne käymään?
Mää kokkeilin katos tehä tämmösiä kikken
nuketteja. Näistä se Ainokin tykkäis varmaan

KAISA (O.S)

(Puhelimessa)

Mitä? Mistä lähtien sinä oot syöny valmisruokia?
Nehän on sinusta nuorison turmio---Mut äiti---
Minähän oon sanonu sulle jo ettei tulla ennen kun
se on turvallista. Ihan sinun omaksi
parhaaksi me ajatellaan.

Pullaa ja kahvia -käsikirjoitus

HILMA

(Puhelimessa)

No on tässä selvitty jo semmosta elämästä ettei joku viirus minua saa hengiltä.

KAISA (O.S)

(Puhelimessa)

Ihan sama äiti me ei tulla. Kiva kuulla että oot pysynyt terveenä, mutta nyt mun pitää mennä. Moikka.

Hilma seisoo keittiössään. Puhelin tuuttaa puhelun päättymiseksi (SFX).

MONTAASI KOHTAUKSET 10-16. HILMAN VAATTEET VAIHTUVAT JA PÄIVÄT VAIHTUVAT.

10. INT. HILMAN ASUNTO - PÄIVÄ.

Ovikello soi (SFX).

11. INT. HILMAN RAPPUKÄYTÄVÄ - PÄIVÄ

Hilma on kyykistynyt naapurin asunnon oven eteen ja valikoi ruokakasseista ruokia. Naapurista kuuluu kovaäänistä hevimusiikkia (SFX). Hän nostaa kassista kondomipaketin ja hämmästyttää. Paketin alla pilkistaa pullapitko.

12. INT. HILMAN ASUNTO - PÄIVÄ

Hilman ovikello soi (SFX).

13. INT. HILMAN ASUNTO - PÄIVÄ

Hilma on puhelimessa Kaisan kanssa.

KAISA (O.S)

(Puhelimessa)

Mites äiti sinun ruokatilanne, pärjäätkö sinä?

Hilma katsahtaa pöydällä olevaa epämääräistä suurta kasaa, jossa on kuiva- ja purkkiruokia.

HILMA

Pullaa ja kahvia -käsikirjoitus

(Puhelimessa)

Älkää minusta huoliko--- Mitenkäs
työ, haluisitteko työ tulla---

KAISA (O.S)

(Puhelimessa)

Ei. Me ei edelleenkään tulla ennen
kuin se on turvallista---

14. INT. HILMAN KOTI - PÄIVÄ

Hilma katsoo ovisilmästä sen takana olevia kauppakasseja. Kauppakassista pilkottaa lehti, jonka kannessa on vähäpukeinen mies.

15. INT HILMAN KOTI - PÄIVÄ

Hilma avaa pakastimen oven. Pakastin on täynnä pullapitkoja. Hilma ahtaa pakastimeen yhden pullapitkon lisää.

16. INT. HILMAN KOTI - PÄIVÄ

Hilma tuijottaa ovisilmästä ulos rappukäytävään ja puhuu puhelimesta. Naapurista kuuluu seinän läpi koväänistä hevimusiikkia. (SFX)

HILMA

(Puhelimessa)

Minulle ei ole sanomalehti tullut
kahteen viikkoon! On se nyt kumma,
onko jakajatkin jossain viiruksessa
vai mikä tässä nyt oikein on. Kyllä
pitää vanhan ihmisen päivä
pilata---

Hilma seuraa ovisilmästä, kun lähetti tuo ostokset hänen asuntonsa eteen.

ASIAKASPALVELIJA (O.S) (CONT'D)

(Puhelimessa)

Kyllä meillä kuulkaa täällä
järjestelmässä lukee, että teille
se lehti on toimitettu, oletteko
nyt ihan varma, että teillä on
osoitetiedot oikein? Jos minä---

Ovikello soi (SFX). Hilma katkaisee puhelun.

Pullaa ja kahvia -käsikirjoitus

17. INT. HILMAN ASUNTO - PÄIVÄ

RADIO (CONT'D)

Tänään on viimeistään aika laittaa puutarhatuolit ulos, koska lämpöasteet nousevat hellelukemiin. Muistakaa kuitenkin, että koronarajoitukset ovat edelleen voimassa ja niitä on syytä noudattaa koska tartuntaluvut Suomessa jatkavat nousuaan---

Hilma tuijottaa ovisilmässä. Hilma päästää turhautuneen huokauksen Hilma menee pois ovisilmästä. Katsoo jääkaappiin. Jääkaappi on täynnä ruokaa. Naapurin ovikello kuuluu vaimeana. Hilma ryntää katsomaan ovisilmästä ja ehtii juuri kurkistamaan ovisilmästä nähdäkseen, että naapurin ovi menee kiinni.

18. INT. HILMAN ASUNTO - PÄIVÄ (MYÖHEMMIN SAMANA PÄIVÄNÄ)

Hilman asunto on täynnä ruokatarvikkeita. Hilma leikkaa keittokomerossaan leikkuulaudalla pullapitkon palan ja kävelee se ja kahvikuppi kädessään parvekkeelle. Hilma näyttää murheelliselta. Hilma istuu alas parveketuoliinsa ja hämmentää kahvia hitaasti lusikalla.

Viereisen asunnon parvekkeelta kuuluu yskäisy. Hilma kääntyy katsomaan. Parvekkeella istuu silminnähden samannäköinen iäkäs nainen kuin Hilma, mutta hänellä on rock-henkiset vaatteet. Naisella on edessään avattu sanomalehti ja kädessään puoliksi poltettu tupakka.

NAAPURI

Kaunis päivä, sääli jos joudut yksin kahvit juomaan.

Hilma tuijottaa.

NAAPURI

On se kumma nykypäivänä, mää oon kokeillu semmosta kauppakassipalveluu, mut eipä tullu kun puolet ostoksista perille asti. Varmaan lähetti syönä matkalla.

Hilman katse muuttuu säikähtäneeksi. Hilma kääntää katseensa pois.

Pullaa ja kahvia -käsikirjoitus

NAAPURI

(Virnistäen)

Jos sulla kahvit on lopussa, nii
oisit voina pyytääkin. Ens kerralla
tilaan sit samantien kaks pakettia.

Hilma hämmästyä naapurin reaktiosta.

NAAPURI

(Virnistäen)

Noh, ehkä me ollaan sujut. Oon
käyny maksuks nappaamassa sun
postilaatikosta lehen luettavaks,
kun postipoika jättää sen niin
nätisti tarjolle.

Hilman ja naapurin välillä vallitsee hetken syvä hiljaisuus. Hilman suu vääntyy hymyyn.

HILMA

Mulla ois pullaa ylimääräsenä,
melkein itse leivottua, otatko?

NAAPURI

Tottahan toki.

Hilma kurottuu antamaan naapurille pullaa tarjoiluastialla parvekkeen yli.

NAAPURI

(Virnistäen)

Hyvä et pidetään huolta tästä
turvavälistä.

Naapuri kurottaa ottamaan pullapalan. Katu parvekkeiden alla on autio.

RADIO

(Sisältä asunnosta)

Koronarajoituksia ryhdytään
purkamaan noin kahden viikon
kuluttua, siihen asti ihmisiä
kehotetaan edelleen pysymään
kotona...

FADE OUT.

Pullaa ja kahvia -käsikirjoituksen ensimmäinen versio

PULLAA JA KAHVIA
Käsikirjoituksen ensimmäinen versio
Anni Mikkonen

Pullaa ja kahvia -käsikirjoituksen ensimmäinen versio

1. INT. HILMAN ASUNTO - PÄIVÄ

Olemukseltaan hentoinen ja harmaantunut HILMA, 75, istuu pienessä yksiössään nojatuolissa ja puhuu seniorimatkapuhelimeensa jonka toisessa päässä on tyttäentytär AINO, 6.

HILMA

No mutta tulkaahan tänään
kahville, en oo monneen viikkoon
teitä nähny.

AINO (O.S)

Joo! Me tullaan, minä sanon
äitille, että me tullaan!

Hilma hymyilee.

HILMA

Sano kuule äitilles, että minä
pullat pyöräytän teille nii saatte
suut makiaks.

Puhelimesta kuuluu taustalta Hilman tyttären KAISAN, 32, ääni.

KAISA (O.S)

(Ainolle)

Noniin, lopetappa nyt se puhelu.

AINO (O.S)

(Kaisalle)

Mummi on puhelimessa! Mummi leipoo
pullaa!

Hilma hymähtää kuullessaan Ainon innostuksen.

KAISA (O.S)

(Ainolle)

Juujuu sanopa nyt mummille hei.

AINO (.S)

Heihei mummi!

HILMA

Pullaa ja kahvia -käsikirjoituksen ensimmäinen versio

Sano äitilles että soittaa kun
ootte tulossa. Minä alotan nytten
leipomishommat. Hei hei.

Puhelimesta kuuluu vaimeana epämääräistä Kaisan ja Ainon
keskustelua ennen kuin kuuluu piippaus puhelun katkeamisen
merkiksi. Hilma sammuttaa puhelun kömpelöllä
painalluksella.

2. INT. HILMAN ASUNTO - PÄIVÄ (MYÖHEMMIN SAMANA PÄIVÄNÄ)

Hilma on asuntonsa keittokomerossa. Pöydällä on
taikinakulho
ja kellastunut pullareseptipaperi. Hilma napsauttaa radion
päälle.

RADIO

Koronavirukseen on kuollut Suomessa
jo 370 henkilöä. Kaikkia
tartuntaketjuja ei ole edelleenkään
pystytty jäljittämään, eikä
poikkeustilarajoitusten
purkuaikataulusta ole vielä
tietoa...

Hilma kiipeää huterin askelin kaksioportaiselle
keittiöjakkaralle ja kurottaa yläkaapista jauhopussin ja
laskee sen keittiötasolle. Hilma mittaa jauhot
taikinakulhoon
vapisevalla kädellä.

RADIO (O.S)

Hallitus ilmoittaa tänään
uusista linjauksista ja
poikkeustilan
purkamisaikatauluista. Ihmisiä
kehotetaan pysymään kotona ja
välttämään kaikkia kodin
ulkopuolisia ihmiskontakteja...

Merkkiääni ilmoittaa radion uutislähettyksen päättyneeksi ja
radiosta alkaa soida eloisaa musiikkia. Hilma nousee
uudelleen keittiöjakkaralle ja nostaa yläkaapista
sokerinpussin käteensä. Sokeripussi on kevyempi kuin hän
oletti. Hilma laskeutuu ja kaataa sokeripussin sisällön
kulhoon, mutta siitä putoaa vain murusia.

Pullaa ja kahvia -käsikirjoituksen ensimmäinen versio

Hilma kääntyy ja töytäisee kyynärpäällä kahvipurkin sivupöydältä ja se tipahtaa lattialle kolisten. Hilma kumartuu vaivaisesti nostamaan lattialle levinneen kahvipurkin. Ylös noustessaan hän ottaa tukea vetolaatikon kahvasta. Yrittäessään nousta ylös Hilman pää osuu taikinakulhoon ja se tipahtaa alas ja kulhossa olevat jauhot leviävät lattialle.

HILMA

Voi herranjestas

Ovikello soi ja Hilma hätkähtää.

3. INT. HILMAN ASUNTO - PÄIVÄ (MYÖHEMMIN SAMANA PÄIVÄNÄ)

Hilma kurkistaa ovisilmästä. Käytävä ovisilmän takana on tyhjä ja hiljainen. Ovisilmästä näkyy vastapäätä olevan naapurin ovi.

Hilma avaa ulko-ovenssa. Hänen ovensa edessä on kaksi elintarvikkeita täynnä olevaa kauppakassia ja päällä kaupan lähetysluettelo. Hilma ottaa lähetysluettelon käteensä ja huomaa, että siinä on vastapäisen naapurin nimi ja huoneiston numero. Hilma ojentaa kätensä tarttuakseen kassin kahvaan ja vilkaisee kassin sisältöä. Kassista pilkistää pullapitko ja kahvipaketti muiden elintarvikkeiden joukosta.

Hilma vilkaisee pitkällä katseella naapurin ovea ja sitten pullapitkoa ja vielä kerran naapurin ovea.

4. INT. HILMAN ASUNTO - PÄIVÄ (MYÖHEMMIN SAMANA PÄIVÄNÄ)

Kahvi porisee kahvinkeitinissä. Hilma leikkaa keittokomerossaan pullapitkoa leikkuulaudalla hitain ja harkituin liikkein ja asettelee palat symmetrisesti tarjoiluvadille.

RADIO (O.S)

Noin viidentoista minuutin kuluttua hallitus kertoo Suomen koronatilanteesta ja poikkeustilanteen jatkosta, mutta

Pullaa ja kahvia -käsikirjoituksen ensimmäinen versio

kuunnellaan tähän väliin vielä yksi
keväinen kappale...

5. EXT. HILMAN PARVEKE. PÄIVÄ (MYÖHEMMIN SAMANA PÄIVÄNÄ)

Pullapitko on tarjoiluvadilla parvekepöydällä. Kahvi on kaadettu termoskannuun ja pöytään on katettu neljä kuppia. Hilma istuu parveketuolilla ja soittaa Kaisalle. Puhelin tuuttaa muutaman kerran ennen kuin Kaisa vastaa.

KAISA (O.S)

No mitä?

HILMA

No terve, äiti täällä. Nyt ois pulla valmiina ja kahvit oottaa teitä keittimessä. Millonka työ meinasitte tulla?

KAISA (O.S)

Voi äiti kulta, eihän me herranjumala tämmösenä aikana tulla käymään, kyllä kai sinun nyt pitäis tajuta itsekin.

HILMA

No mutta... Pullatkin on jo pöydällä ja Aino niin kovasti halus tulla... Voittehan te pittää vaikka hanskat kädessä...

KAISA (O.S)

Ei äiti. Me ei tulla ennen kun tämä tilanne on ohi. Minä Ainolle sanoin jo monta kertaa että ei olle tulossa ja luulin että sinäkin sen tajusit että se höpötti omiaan kun se ei ymmärrä.

KAISA (O.S)

(Ainolle)

Lopeta nyt se kiukuttelu!

KAISA (O.S)

Joo äiti nyt mun pitää mennä, harmi, että luulit väärin, mutta

Pullaa ja kahvia -käsikirjoituksen ensimmäinen versio

tosiaan Aino puhu ihan omiaan.
Muista pysyä siellä kotoa. Moikka
äiti.

Kaisa katkaisee puhelun ja Hilma jää hölmistyneenä
tuijottamaan puhelinta kädessään.

Viereisen asunnon parvekkeelta kuuluu yskäisy. Hilma
kääntyy
katsomaan. Parvekkeella istuu iäkäs ja harmaantunut mies,
joka tuijottaa Hilmaan päin.

NAAPURI

Kaunis päivä, sääli jos joudut
yksin kahvit juomaan.

Hilma tuijottaa eikä vastaa.

NAAPURI

On se kumma nykypäivänä, mää
kokeilin semmosta
kauppakassipalvelua, mut eipä tullu
kun puolet ostoksista perille asti.

Hilma mutisee vastaukseksi.

NAAPURI

(Virnistäen)

Jos sulla kahvit on lopussa, nii
oisit voina pyytääkin. Ens kerralla
tilaan sit samantien kaks pakettia.

Hilma hämmästyä naapurin yllättävästä reaktiosta. Sen
jälkeen hän hymyilee.

HILMA

Mulla ois pullaa ylimääräsenä,
melkein itse leivottua, otatko?

NAAPURI

Kuhan muistetaan turvaväli.

Hilma kurkottaa ja tarjoaa naapurille kaiteen yli pullaa.
Naapuri kurottua ottamaan palan. Katu parvekkeiden alla on
autio.

Pullaa ja kahvia -käsikirjoituksen ensimmäinen versio

RADIO (O.S)

(Sisältä asunnosta)

Koronarajoituksia ryhdytään
purkamaan noin kahden viikon
kuluttua, siihen asti ihmisiä
kehotetaan edelleen pysymään
kotona...

FADE OUT.